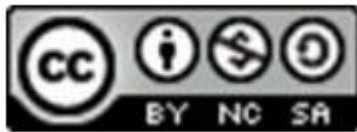

Suport a la inclusió educativa i social de joves amb risc d'abandonament prematur a través de mecanismes d'orientació i acció tutorial

PROPOSTA d'ORIENTACIÓ I ACCIÓ TUTORIAL

-- *Estratègies per a l'acció* --

This document has been produced with the financial assistance of the European Union (Erasmus + programme), through the project “Supporting educational and social inclusion of youth early leavers and youth at risk of early leaving through mechanisms of orientation and tutorial action” (Ref. 604501-EPP-1-2018-1-ES-EPPKA3-IP1-SOC-IN). The contents of this document are under the sole responsibility of the authors and under no circumstances can be considered as reflecting the position of the European Union. Document wrote by Patricia Olmos (Coord.), José Luís Muñoz, Catarina Mangas, Carla Freire, Rita Cadima, Sandrina Mihano, Sara Lopes, Ceri Brown, Ioannis Costas and Nicola Savvides with the contributions of O4YEL members.

Barcelona, April 2021

Cover picture: freepick.es

Taula de contingut

Informació del document.....	4
Estratègia 1 Planificació individual o plans personalitzats	5
Estratègia 2 Mentoria semi-presencial.....	8
Estratègia 3 Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar els joves en l'aprenentatge	13
Estratègia 4 Aprenentatge i suport entre iguals.....	18
Estratègia 5 Suport familiar/Compromís escola-família	21
Estratègia 6 Suport a l'aprenentatge dels joves més enllà del currículum.....	25
Estratègia 7 Establir vincles amb la comunitat i l'entorn	28
Estratègia 8 Currículum d'orientació.....	32
Estratègia 9 Serveis de resposta o Serveis de resolució de crisis per a joves	35
Estratègia 10 Formació del professorat: estratègies i Pràctiques didàctiques per a l'èxit educatiu	38
Estratègia 11 Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau.....	41
Estratègia 12 Promoure entorns d'aprenentatge inclusius de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu	46
Estratègia 13 Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals.....	51

Informació del document

Títol del projecte	Afavorir la inclusió educativa i social dels joves en risc d'abandonament prematur mitjançant mecanismes d'orientació i acció tutorial
Acrònim	Orienta4YEL
ID	604501-EPP-1-2018-1-ES-EPPKA3-IPI-SOC-IN
Workpackage	WP3: Proposta d'orientació i acció tutorial
Data	24.03.2020
Estatus	Versió 1.0
Autoria (Partner Institution)	Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Autor(s) responsable(s)	Patricia Olmos Rueda (UAB)
Col·laborador(s):	José Luís Muñoz (UAB) Catarina Mangas, Carla Freire, Rita Cadima, Sandrina Milhano, Sara Lopes (IPLeiria) Ceri Brown, Ioannis Costas, Nicola Savvides (UoB)
Resum (per a la difusió)	L'objectiu d'aquest document és presentar un conjunt d'estratègies i accions d'orientació i acció tutorial dirigides als centres educatius per fer front a l'abandonament escolar prematur.

Estratègia 1 | Planificació individual o plans personalitzats

Planificació individual o plans personalitzats

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Falta de motivació, interès i expectatives
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxit educatiu
- Relacions socials
 - Relacions difícils a l'escola (amb tutors/es, professors/es, companys/es, etc.,)
- Factors institucionals
 - La gestió escolar del comportament de l'alumnat
 - Absentisme/Exclusió de les classes
 - Falta de confiança i suport de la institució

NIVELL

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

Proporcionar a les persones joves en risc d'abandonament prematur de **respostes educatives individualitzades** (suport individual) per tenir l'oportunitat de dirigir la seva pròpia via educativa i augmentar el seu compromís i motivació.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El jovent en risc d'abandonar prematurament necessiten respostes educatives individualitzades. La planificació individual es refereix a la idea d'un professorat tutor que facilita al i a la jove el desenvolupament d'un pla individual d'aprenentatge i trajectòria acadèmica que respongui a les seves necessitats específiques i estableixi clarament objectius d'aprenentatge relacionats amb aquestes. La planificació individual ha de proporcionar al jovent eines per millorar el seu benestar i desenvolupar actituds positives envers l'aprenentatge, l'educació i la formació, donant lloc a una millor comprensió de les opcions d'educació, menor absentisme, millors resultats educatius, per citar-ne alguns. També s'identifiquen les barreres específiques a les quals s'enfronten i les estratègies que necessiten, ja que s'anima al jovent a tenir un sentiment de domini sobre els seus plans de futur i a sentir-se amb més control sobre les accions necessàries per aconseguir-ho.

Per això, l'estratègia de planificació individual ha d'assegurar les prestacions basades en les necessitats d'aquest jovent i ha de respondre a les seves necessitats addicionals de suport per tal de trencar les barreres amb l'aprenentatge.

Planificació individual o plans personalitzats

L'estratègia de planificació individual requereix la implicació activa del jovent en l'elaboració del seu pla individual. Si participen activament en el seu desenvolupament, els donarà habilitats per continuar planificant i gestionant les seves trajectòries acadèmiques i/o formatives en el futur i contribuiran a augmentar la seva motivació, assistència i, finalment, els seus èxits escolars.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres.....

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador/a) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (Quan serà implementada l'estratègia)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Entre i
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?)

Es pot aconseguir un enfocament individualitzat mitjançant l'establiment d'aprenentatge individual o plans de carrera; assegurar que s'ofereixi suport d'aprenentatge basat en les necessitats; establir plans individuals de salut o benestar; implementant un enfocament efectiu de gestió de casos per donar suport a les necessitats dels estudiants.

L'estratègia de planificació individual requereix la implementació d'activitats adreçades a:

1. Desenvolupar plans individuals d'aprenentatge o carrera: Full de ruta.
2. Avaluar les habilitats i la base de coneixements existents de l'individu: equilibri individual (*per ajudar a l'estudiant a identificar les habilitats i competències existents i, possiblement, com es relacionen amb el currículum. Això pot ajudar a augmentar l'autoconsciència, la confiança i l'autoestima de l'estudiant*).
3. Adaptar el pla la jovent i garantir que estiguin compromesos amb el pla: *Contracte (els contractes també es poden utilitzar com una forma d'establir un camí d'aprenentatge individualitzat i un pla de suport que formalitzi el compromís del/de la jove)*.
4. Realitzar revisions periòdiques del progrés del pla: Sessions de seguiment, enfocament d'estudi de cas (*hi ha d'haver revisions periòdiques per a cada un, per proporcionar retroalimentació individual sobre el progrés en relació amb el pla i, si cal, revisar el pla d'acord amb aquest progrés. Aquestes revisions periòdiques ajuden a garantir que el/la jove estigui compromès amb el pla*).
5. Abordar altres necessitats de suport a l'aprenentatge: Treballar amb el personal de suport, el personal docent i els experts externs quan sigui necessari.

Aquestes activitats s'han de desenvolupar en el marc de les **sessions de tutoria individual**. D'acord amb això, aquestes requereixen no només el paper actiu del jovent, sinó també el paper actiu del professorat tutor que ha de guiar, ajudar i donar suport a l'estudiant durant tot el procés mitjançant sessions de tutoria activa, de manera que necessita una planificació adequada durant tot el curs acadèmic. És a dir, l'estratègia de planificació individual s'ha d'incorporar al desenvolupament curricular com una altra activitat acadèmica.

Planificació individual o plans personalitzats

RECURSOS (Què es necessita?)

- Figura de tutor/a; orientador/a
- Espai adequat i confortable
- Horari
- Materials/Eines:
 - Guió d'entrevista
 - Fulls de seguiment
 - Contracte
 - Full d'estudi de cas
 - Eines d'avaluació (autoavaluació)
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors protectors relacionats:
 - Assoliment educatiu i assistència.
 - Ambient inclusiu.
 - Visió positiva de l'educació.
- Essencial per desafiaments personals i factors compensatoris.
- Donar suport al jovent amb els desafiaments personals que afronten. Necessiten ajuda per construir una base sòlida de benestar emocional. Amb això, és més probable que siguin capaços de tornar-se més resilents, així com d'enfortir la seva autoestima i confiança en si mateixos.
- Fomentar el benestar emocional permetent que el jovent tingui control i autonomia sobre allò que fan i com ho fan.
- Fent tot això, juntament amb mecanismes de suport específics (vinculats a les necessitats i desafiaments individuals de cada persona) s'haurien d'eleva les aspiracions del jovent (donat que tindran una major autoestima i confiança en si mateixos) mentre reben ajuda per desenvolupar una identitat d'aprenentatge més positiva (que fomenta la capacitat del jovent per apreciar l'aprenentatge com a útil, encara que és un treball dur i ple de dificultats).

REFERÈNCIES (recursos relacionats)

CEDEFOP. Toolkits. *VET toolkit for tackling early leaving*. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/tailored-learning-pathways>

European Commission (2017). *Tackling Early School Leaving. A collection of innovative and inspiring resources. Explore. Learn. Share*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Disponible a:

https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/2017_compendia_early_school_leaving_geraldine_6174.pdf

Estratègia 2 | Mentoria semi-presencial

Mentoria semi-presencial (*Blended media mentoring*)

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals**
 - Falta de motivació, interès i expectatives
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxit educatiu
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
- Relacions socials**
 - Relacions difícils a l'escola (amb tutors/es, professors/es, companys/es, etc.,)
 - Pressió grup d'iguals i influència externa negativa
 - Expectatives del grup d'iguals: baixes expectatives de futur del grup d'iguals
- Factors institucionals**
 - Absentisme / Exclusió de les classes
 - Falta de confiança i suport de la institució

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)**
- Nivell institucional (accions institucionals)**
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)**

OBJECTIU

Evitar l'abandonament degut als factors de risc mitjançant el **suport individual** a l'aprenentatge del jovent, oferint-los un model positiu de confiança, els recursos i les habilitats necessàries per assolir els seus potencials i respondre a les seves necessitats de suport.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

La tutoria funciona com a una estratègia per prevenir el risc d'abandonament del jovent degut als factors de risc, com quan es fa una transició d'un etapa educativa a una altra i durant els inicis d'una nova. Pot ajudar-los a superar qualsevol problema que afecti al seu aprenentatge, ja sigui relacionat amb el curs o no. La tutoria continuada pot ajudar a mantenir la motivació d'un/a jove per aprendre, pot millorar les seves oportunitats professionals i ajudar a que tinguin èxit en la vida, o pot proporcionar a aquest jovent la confiança, els recursos i les habilitats necessàries per al desenvolupament del seu potencial.

La tutoria pot complir diferents objectius, depenent de les necessitats del/de la jove involucrat/da i les característiques de la figura mentora (per exemple, si són agents interns/externs, adults/companys, voluntaris/empleats). La relació i les comunicacions/activitats involucrades varien depenent de les necessitats de l'alumne.

Es descriu una tutoria de qualitat mitjançant la creació d'una relació basada en la confiança, la continuïtat i el compromís de la figura mentora assenyalant al jovent els seus interessos i talents, amb escolta terapèutica, intermediant pel/per la jove, establint límits i disculpant quan s'està equivocant. Tot això implica, entre d'altres,

Mentoria semi-presencial (*Blended media mentoring*)

acordar metes i activitats adaptades al/a la jove, triar la figura mentora adequada i brindar capacitació i oferir suport a llarg termini.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (*Com es pot aconseguir l'estratègia?*)

La mentoria semi-presencial és una combinació d'activitats presencials i en línia dissenyades per permetre l'adopció de mentoria com a pràctica ordinària en els serveis d'assessorament i desenvolupament de la carrera. Dins d'aquest plantejament de mentoria, la comunicació es complementa mitjançant les xarxes socials de manera que es trenquen barreres i es pot fer una cooperació continuada. Els avantatges d'un enfocament de mentoria combinada són la flexibilitat en quant al temps i la independència en termes d'espai.

Les relacions d'assessorament amb èxit passen per quatre fases: preparació, negociació, possibilitat de creixement i tancament. Aquestes fases seqüencials varien en el temps. En cada fase, hi ha passos i estratègies específiques que condueixen a l'excel·lència en la tutoria. Tot i això, és important tenir en compte que la tutoria ha de proporcionar suport a llarg termini. Per aconseguir una relació de confiança, és important que la tutoria tingui lloc a llarg termini i no que es redueixi a una única sessió. La durada de la intervenció dependrà de les necessitats del/de la jove però en particular, per a aquells/es amb barreres complexes per aprendre, la intensitat i la durada de la tutoria són importants.

Fases de mentoria:

1. **Preparació.** Aquest primer pas requereix la preparació del procés de mentoria i la selecció i la concordança dels mentors/es i mentorats/des. Durant aquesta primera fase, cal decidir, per exemple, quin jove participarà en l'acció de mentoria i qui actuarà com a mentor/a. Els/les mentors/es poden ser professionals (per exemple, orientadors/es, professors/es o tutors/es), voluntaris (per exemple, de la comunitat empresarial, estudiants) o companys/es. Si la figura mentora és externa al centre educatiu, això pot facilitar que la persona jove discuteixi les seves qüestions i dificultats. De la mateixa manera, la tutoria entre iguals reuneix joves independents del "sistema" i que poden haver experimentat problemes similars. Per aquest motiu, la tutoria entre iguals pot ser útil per abordar, per exemple, problemes socials, problemes de motivació, compartir experiències d'aprenentatge i tècniques d'estudi, etc. Suggerim la col·laboració de professionals externs al centre educatiu com a figures mentores (per exemple, professionals que treballen en institucions administratives com ara assessors/es tècnics/ques per a joves de l'Ajuntament o tècnics/ques especialistes en inserció laboral de l'Ajuntament). El professorat tutor i l'orientador/a del centre educatiu s'han d'encarregar de fer coincidir els/les estudiants i mentors/es implicats, i treballar conjuntament amb els/les mentors/es en tasques de seguiment, suport, etc.

Mentoria semi-presencial (*Blended media mentoring*)

Tasques necessàries i activitats suggerides:

- *Triar els/les mentors/es adequats/des i oferir formació.* La formació és important per a la figura mentora abans de començar a treballar amb les persones joves. És particularment important per a mentors/es estudiantils, per exemple.
 - *Reunió entre tutor-a/orientador-a i figura mentora per acordar el pla de mentoria:* objectius, fases, rols i tasques, descripció del perfil i necessitats dels estudiants, etc.
 - *Estratègies per preparar la relació entre estudiants i mentors/es.* *El professorat tutor-a/orientadors-es han d'explicar al seu grup d'estudiants el programa de mentoria i preparar-los per a la reunió amb els seus mentors/es.* *Aquesta acció es pot desenvolupar individualment (sessió tutorial individual) o en grup (sessió tutorial en grup).*
 - *Reunió entre estudiants i mentors/es.* Les figures mentores coincideixen amb el grup d'estudiants i comencen la relació utilitzant l'entrevista com a eina. És molt important construir una relació basada en la confiança. Un avantatge clau de la tutoria és que mitjançant la relació que es desenvolupa, el/la jove pot beneficiar-se de l'assessorament i el suport d'una figura adulta que sovint és externa als seus entorns d'aprenentatge i familiar, o és considerada pel/per la jove com a neutre i més proper. Aquest tipus de relació positiva amb una figura adulta pot ser important per a joves que es troben en risc de desvinculació del seu entorn d'aprenentatge. Per a alguns/es, potser sigui l'única figura adulta que senten que els recolza en el seu aprenentatge i/o carrera acadèmica.
2. **Negociar.** Aquesta és la fase d'acord dels objectius a treballar en l'associació de mentoria. Després de la primera reunió entre estudiant i mentor/a, és important que la figura mentora negociï els objectius de la mentoria segons els criteris SMART i planifiqui les accions que s'han de desenvolupar per assolir la seva consecució (reunió de planificació - sessió de tutoria individual).

Activitats recomanades:

- *Descripció i anàlisi de la situació inicial.* Configuració d'un mapa mental amb tots els aspectes essencials de les circumstàncies personals de l'estudiant. El mapeig mental serveix com a mitjà per visualitzar i documentar el punt de partida per a la tutoria. L'atenció es centra en les percepcions des de la perspectiva del/de la estudiant; per tant, és una de les primeres tasques a dur a terme abans que es desenvolupin nous punts de vista. Basant-se en aquest mapa mental, es poden elaborar objectius i identificar recursos.
 - *Exercici d'autoavaluació i autopercepció.* Els/les estudiants han de pensar i ser conscients de les seves pròpies circumstàncies i de les seves expectatives, dels seus estils d'aprenentatge, etc.
 - *Estudiants descobrint els seus objectius.* Aquest exercici hauria de tenir lloc per tal de debatre objectius amb els/les estudiants. En el procés de tutoria, la tasca es pot dur a terme també en línia en un intercanvi personal. És útil si els/les estudiants participants prenen un temps per pensar en els seus objectius i documentar-los per escrit.
 - *Pla d'Acció.* El conveni sobre activitats de tutoria que s'han d'escriure.
3. **Habilitar el creixement.** Fase d'animació i potenciació per dur a terme les activitats acordades. El contacte continuat hauria de tenir lloc mitjançant els mitjans de comunicació presencials i no presencials (xarxes socials que permetin trencar les possibles barreres i es pugui fer una cooperació contínua). Els intervals de temps han de ser determinats per la figura mentora i l'estudiant, així com les regles de cooperació. Té sentit fixar-ho en un acord per escrit signat per ambdues parts. Aquesta fase del procés de tutoria requereix d'estratègies com ara: revisió regular (la tècnica de qüestionari és clau), escoltar/aconsellar activament; demanar i oferir comentaris perquè l'experiència d'aprenentatge sigui satisfactòria i el ritme sigui còmode, proporcionar suport puntual, crear reptes adequats per facilitar l'aprenentatge, utilitzar el temps compartit de manera productiva, avaluar objectius i terminis durant tot el procés, fer crítica constructiva i acceptar i reflexionar, cercar altres recursos si no és possible proporcionar orientació per part del mentor, celebrar cada petit èxit, per

Mentoria semi-presencial (*Blended media mentoring*)

citar-ne alguns. Per finalitzar, recursos com un diari d'aprenentatge personal amb una guia de notes poden ser força interessants.

4. **Desenvolupar una relació basada en la confiança.** La confiança no es pot sol·licitar, ni donar al principi de la relació entre el professorat mentor i el/la jove. S'ha de crear al llarg del temps. Tanmateix, els factors que poden contribuir a la creació de la confiança són la confidencialitat, el respecte, la coherència, el compromís, o la capacitat de demanar disculpes quan ens equivoquem. Un bon professorat mentor és amable sense ser "amic", és honest i proper, però manté els límits, és clar i ferm en les seves expectatives, però negocia les regles de compromís amb el/la jove.
5. **Arribada al tancament (*revisió d'objectiu, discussió final i feedback*).** Un cop establerta i fomentada la relació de mentoria, és important comprendre els paràmetres sobre quan hauria de canviar o acabar l'associació. Acabar una relació de mentoria no significa que hagi fallat. Sovint, simplement significa que s'han assolit els objectius inicials de la tutoria i que és hora de seguir endavant amb major autonomia. És important acabar un projecte de mentoria amb un control de l'assoliment dels objectius, donant-se mutuament comentaris fent suggeriments de millora. L'objectiu d'aquesta part és construir un compromís entre les dues persones i crear sostenibilitat en termes d'allò viscut.

Recordar: Aquestes activitats s'han de desenvolupar en el marc de les **sessions de tutoria**.

RECURSOS (*Què es necessita?*)

- Figura mentora i estudiant
- Espai adequat i confortable
- Horari
- Materials / Eines:
 - Diari
 - Guia de debat
 - Fulls de treball
 -
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Salut i benestar.
 - Visió positiva d'un mateix i de les opcions de carrera (expectatives futures).
 - Autopercepció positiva lligada a la capacitat d'aprenentatge.
- Estratègia rellevant per a factors personals, factors socials, factors institucionals i factors compensatoris.
- Element clau per abordar l'estratègia de suport social: sentir-se cuidat pel professorat i/o professorat tutor.
- Ha d'incloure un element educatiu per utilitzar les xarxes socials de manera eficaç i responsable.
- Necessitat d'especificar paràmetres per a la comunicació. Per exemple, quan s'utilitzen aplicacions de missatgeria mòbil (WhatsApp, text), quantes hores del dia/setmana han d'esperar el jovent per obtenir una resposta?

Mentoria semi-presencial (*Blended media mentoring*)

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

CEDEFOP. Toolkits. *VET toolkit for tackling early leaving*. Disponible a:
<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/one-one-support-through-coaching-or-mentoring>

Mentor guide. Disponible a: <https://www.educause.edu/-/media/files/wiki-import/2014infosecurityguide/mentoring-toolkit/siguccsmentorguidepdf>

Tandem now project. Disponible a: <http://www.tandemnow.eu/index.html>

Estratègia 3 | Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar els joves en l'aprenentatge

Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar el jovent en l'aprenentatge

(*Escoltar la veu dels estudiants: quadern educatiu de notes, tauler de veu dels estudiants, ...*)

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Falta de motivació, interès i expectatives
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxit educatiu
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
- Circumstàncies familiars
 - Valors parentals: baixes aspiracions familiars, expectatives dels pares
 - Baix suport familiar: falta d'atenció, suport educatiu i afecte
- Factors institucionals
 - L'entorn escolar o educatiu
 - Absentisme/exclusió de les classes
 - El programa i el seu desenvolupament especialment relacionat amb estratègies i/o metodologies docents

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

Prevenir l'abandonament degut als factors de risc mitjançant la motivació i la implicació de les persones joves en l'aprenentatge mitjançant activitats que, d'una banda, fan possible el desenvolupament d'interessos i curiositat del jovent, la visió positiva d'un/a mateix i una actitud positiva envers l'aprenentatge i, d'una altra, fan possible millorar les habilitats socials, millorar la relació de confiança amb el sistema educatiu, millorar la

Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar el jovent en l'aprenentatge

(*Escoltar la veu dels estudiants: quadern educatiu de notes, tauler de veu dels estudiants, ...*)

relació amb el professorat i la formació, i millorar la capacitat per afrontar les barreres per a l'aprenentatge derivades de problemes personals complexos.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Una vegada s'ha identificat un/a estudiant en risc d'abandonar prematurament, és important valorar la seva motivació per continuar o tornar a l'educació. Molt d'aquest jovent ha experimentat una mala experiència continuada a l'escola, cosa que ha minvat la seva confiança en les seves capacitats i el seu interès per l'educació. Les mesures per fomentar la motivació poden ajudar a tots els i les estudiants a crear confiança en les seves capacitats i interès en l'educació. Aquestes activitats són especialment útils per reactivar als que estan molt desvinculats de l'educació i als/a les estudiants en risc que mostren signes de baixa motivació.

Les accions haurien de desenvolupar-se per motivar i involucrar el jovent en l'aprenentatge i han de reforçar la seva confiança en ells/elles mateixos/es i redescobrir l'interès per aprendre.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres.....

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (*Com es pot aconseguir l'estratègia?*)

Pensar en aquesta estratègia implica tenir en compte aquestes premisses:

- *Escoltar la veu dels i de les estudiants.* Cal proporcionar al jovent l'oportunitat de presentar els seus punts de vista. Això pot ser, per exemple, problemes relacionats amb el benestar estudiantil o fer suggeriments per millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquesta és una forma important de mantenir el compromís dels/de les estudiants i evitar la desafecció si consideren que les seves opinions no són escoltades ni es tenen en compte. És molt important no només convidar els/les estudiants a que opinin, sinó també respondre i, si s'escau, actuar. Si el jovent percep que les seves veus no són escoltades o que no s'atenen les seves opinions, això pot comptar una desafecció major.
- *La participació de la comunitat.* Oferir una varietat d'activitats per implicar i motivar a les persones joves en l'aprenentatge que sovint requereixen d'un desenvolupament cooperatiu amb la comunitat (per exemple, serveis i organitzacions locals), tot i que les institucions educatives són qui s'encarreguen d'aquestes activitats i qui les promouen. Segons aquesta premissa, també és important pensar en:

Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar el jovent en l'aprenentatge

(*Escoltar la veu dels estudiants: quadern educatiu de notes, tauler de veu dels estudiants, ...*)

- Activitats que es troben fora de l'entorn d'aprenentatge formal. Les mesures de reincorporació per a joves amb una llarga trajectòria d'experiències negatives a l'escola, acostumen a incloure accions que no estan directament vinculades a un programa de formació o qualificació. Aquestes activitats promouen la interacció entre iguals, professorat extern o altres membres del personal que es troben fora d'un entorn d'aprenentatge formal. L'objectiu principal és assegurar que el/la jove pugui gaudir d'una activitat en grup i sentir-se valorat per la seva aportació, promovent el seu sentiment de pertinença.
- *Garantir que les activitats fomentin el desenvolupament personal i social.* Les activitats motivadores proporcionen un lloc segur perquè el jovent passi el seu temps. A més, aquestes activitats poden constituir un fòrum per a que joves comparteixin els seus problemes i una oportunitat per al personal d'oferir suport. Encara que es proporcionin fora d'un entorn d'aprenentatge formal, les activitats de motivació han d'establir objectius concrets i ser guiades per professionals (per exemple, professorat extern i formadors/es, orientadors/es, etc.). Aquestes activitats tenen com a objectiu ajudar el jovent a tenir un millor autoconeixement i a interaccionar amb els altres i, per exemple, promoure la cooperació i la resolució postviva de conflictes. Això pot reforçar la capacitat dels estudiants de fer front a les seves dificultats o reptes.
- *Construir relacions de confiança entre el jovent i altres professionals.* Un factor clau per permetre al jovent tenir èxit en l'educació i la formació és que les figures adultes que els envolten demostrin que creuen en les seves capacitats i els donin suport per assolir els seus objectius. Les activitats motivadores que reuneixen personal i joves en una activitat informal poden ajudar aquests a formar una relació positiva amb altre professional que pot esdevenir la figura adulta amb qui pot connectar i que els motiva a treballar per aconseguir una qualificació.

Segons les premisses anteriors, algunes de les activitats i/o accions que es suggereix desenvolupar són:

1. **Registre educatiu (per a la transició).** Un quadern de registre és una manera d'enregistrar i fer un seguiment dels esdeveniments. Hi ha molts tipus diferents de quaderns de registre que es determinen amb l'objectiu d'un registre educatiu. En el marc d'aquest projecte, es suggereixen dos tipus de llibret educatiu:
 - a. *Llibre educatiu dirigit a l'organització d'aprenentatge dels/de les estudiants.* Eina d'un/a estudiant per anotar els objectius que vol assolir a l'escola i els que ja treballa. Serveix a l'estudiant per a documentar els passos que ha fet i planificar la seva trajectòria d'aprenentatge amb el professorat tutor (*vegeu Estratègia 1. Planificació individual o acció de plans personalitzats*).
 - b. *Llibre educatiu que pretén que l'estudiant pugui prendre decisions sobre la seva futura formació i carrera.* Aquest llibre ha de ser elaborat pels/per les estudiants autònomament, conjuntament amb agents interns de la institució educativa (per exemple, tutor/a o orientador/a), conjuntament amb un/a agent extern/a de la institució educativa (per exemple, tècnic/a d'orientació juvenil del municipi). Aquí es suggereix una acció de tutoria entre agents interns i externs. És força important que el llibre de registre inclogui informació sobre la transició planificada a l'educació post-obligatòria i descriu el pla de transició individual. Factors d'èxit: bones relacions personals i diàleg entre orientador/a i estudiant, coherència en l'orientació i implicació de les famílies.
2. **Taula de veu dels estudiants.** Es tracta d'una trobada regular entre l'equip directiu (o l'equip que es selecciona en representació) i el jovent, en què els representants d'aquests presenten les preocupacions i realitzen les consultes dels seus companys/es.

Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar el jovent en l'aprenentatge

(*Escoltar la veu dels estudiants: quadern educatiu de notes, tauler de veu dels estudiants, ...*)

3. **Assemblees setmanals/consell d'estudiants (en programes de segona oportunitat).** És una eina metodològica de caràcter pedagògic per millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge, fomentar la formació integral i participativa i promoure una cultura experiencial dels drets del jovent. Les assemblees setmanals es basen en la celebració de reunions periòdiques d'estudiants-personal en què el jovent poden discutir allò que els agrada, o no, per exemple sobre la seva trajectòria professional. Factor d'èxit: respondre a la veu dels estudiants, publicació puntual de la visió de l'alumne i una resposta del receptor de les propostes (per exemple, suggeriments rebuts i resposta a aquests, acta de reunions del consell dels/de les estudiants / estudiants-personal).
4. **Cooperativa d'estudiants (en programes de segona oportunitat).** Les cooperatives d'estudiants són una experiència educativa innovadora on els estudiants en col·laboració amb professors/es i tutors/es, creen una empresa cooperativa amb els valors democràtics i un funcionament propi. D'aquesta manera, la participació i implicació dels estudiants és clau, ja que les decisions són preses per aquests/es que també són responsables de la gestió social i econòmica de la cooperativa i dels resultats de la seva activitat. Les cooperatives que són organitzacions arrelades al territori, vetllen per la millora d'elles mateixes i de l'entorn, de manera que part dels beneficis que generen es destinen a la solidaritat o a millores de l'entorn on es troba l'escola o a la mateixa escola.
5. **Paper a la caixa.** Durant un mes, els i les joves, de forma anònima, han d'escriure les seves preocupacions en un paper i posar-lo en una caixa. El professorat tutor obrirà la caixa i comprovarà els temes més identificats. El professorat tutor reservarà un espai on estudiants de diferents nivells poden reunir-se i parlar sobre les problemàtiques identificades i compartides.

RECURSOS (*Què es necessita?*)

- Figura d'agents externs i/o organitzacions externes
- Espai adequat i còmode
- Horari
- Materials/Eines
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Autopercepció positiva vinculada a la capacitat d'aprenentatge.
- Focus en la creació d'habilitats identificades com a factors essencials de suport, inclosos: resiliència, propietat en l'aprenentatge, confiança en si mateix, estima i benestar emocional.
- Importància dels reptes personals, també de la participació de la llar-família, ja que una de les motivacions del jovent és la motivació familiar.
- La clau de la motivació és escoltar les preocupacions del jovent i donar resposta. Aquesta hauria de ser la primera tasca a l'hora de planificar activitats motivadores.

Activitats de motivació per aprendre o activitats de desenvolupament personal per involucrar el jovent en l'aprenentatge

(*Escoltar la veu dels estudiants: quadern educatiu de notes, tauler de veu dels estudiants, ...*)

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

CEDEFOP. Toolkits. *VET toolkit for tackling early leaving*. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/building-motivation-learn>

Development of an educational logbook in Danish Youth Guidance Centres. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/content/development-educational-logbook-danish-youth-guidance-centres>

Federació de cooperatives d'alumnes de Catalunya. Disponible a: <https://escolescooperatives.cat/cooperatives-alumnes/>

Handwork. Cooperativa d'alumnes en el primer i segon cicle de l'ESO (aula oberta). Disponible a:

<https://doblevia.coop/primera-cooperativa-dalumnes-dun-institut-public-al-valles-oriental/>

Manual de asambleas escolares. Disponible a:

https://programainfancia.uam.mx/pdf/s_doc/manual_asambleas.pdf

Student Panel Workbook - Student Voice. Disponible a: <https://sites.google.com/a/mds3online.org/mds3-resource-binder/student-voice>

The teacher toolkit. Logbooks. Disponible a: <http://www.theteachertoolkit.com/index.php/tool/log-books>

Weekly assemblies in a Portuguese second chance school. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/da/content/weekly-assemblies-portuguese-second-chance-school>

What are the benefits of school assemblies? Disponible a: <https://www.academicentertainment.com/what-are-benefits-school-assemblies>

Estratègia 4 | Aprenentatge i suport entre iguals

Aprenentatge i suport entre iguals

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals**
 - Falta de motivació, interès i expectatives
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxit educatiu
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
- Relacions socials**
 - Difícil relació a l'escola (amb tutors/es, professors/es, companys/es, etc.)
 - Pressió entre el grup d'iguals / influència externa negativa
 - Riscos d'Internet: pressió de les xarxes socials, joc en línia, vulnerabilitat de preparació
 - Expectatives dels pares: baixes expectatives de futur
- Factors institucionals**
 - La gestió escolar del comportament de l'estudiant
 - L'entorn escolar o educatiu
 - Absentisme/exclusió de les classes

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)**
- Nivell institucional (accions institucionals)**
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)**

OBJECTIU

L'aprenentatge i el suport entre iguals és una estratègia educativa que pretén evitar l'abandonament escolar prematur mitjançant una interacció social millorada, que pot ajudar a motivar i implicar els estudiants en l'aprenentatge. L'aprenentatge i el suport entre iguals pretén prevenir l'abandonament escolar prematur derivat dels factors de risc i proporcionar un model de rol positiu i la confiança, els recursos i les habilitats necessàries per respondre a les seves necessitats de suport.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Aprendre i interactuar amb els/les companys/es és una estratègia molt útil. L'aprenentatge entre iguals es produeix quan els/les estudiants aprenen col·laborativament.

L'aprenentatge i el suport entre iguals es pot entendre com una mena de mentoria, però és important tenir en compte que dins d'aquesta estratègia els/les companys/es haurien de ser estudiants. Cadascú obté alguna cosa educativament beneficiosa de la col·laboració.

L'aprenentatge i el suport entre iguals impacta positivament en la prevenció del risc d'abandonament en la mesura que ajuda al jovent a superar qualsevol problema que afecti el seu aprenentatge, ja sigui relacionat

Aprentatge i suport entre iguals

amb el curs o sense relació; mantenir la motivació per aprendre; proporcionar al jovent la confiança, els recursos i les habilitats necessàries per desenvolupar el seu potencial.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia?*)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis ost-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (*Com es pot aconseguir l'estratègia?*)

Qualsevol estratègia que impliqui la col·laboració dels companys/es en una situació d'aprenentatge pot relacionar-se amb l'aprenentatge entre iguals. D'acord amb aquesta premissa, es suggereixen algunes accions que es poden desenvolupar en el marc de l'aprenentatge i el suport del grup d'iguals:

1. **Programes de mentoria o programes de tutoria entre iguals.** Es basen en joves que es donen suport; fer coincidir els/les estudiants-mentors amb els/les estudiants-mentorats per tal de proporcionar orientació i suport, servint com a models de rol positius. Amb una formació, orientació i supervisió adequades, les figures mentores són capaces d'escoltar i donar suport als altres estudiants; donant ajuda per afrontar els reptes amb els quals poden tenir dificultats.
2. **Model de supervisor.** El model de supervisor inclou els/les estudiants de cursos superiors que tutoritzen estudiants de cursos inferiors. L'estudiant que fa de tutor/a pot ser d'un nivell educatiu superior, però també estudiants de la mateixa classe on un/a estudiant més qualificat ajudi a un/a estudiant menys qualificat/da.
3. **Seminaris de discussió.** L'objectiu del seminari de discussió és que els/les companys/es parlin entre si i en grup sobre el tema que acaben de conèixer. Els seminaris de debat acostumen a estar desestructurats i dissenyats perquè els/les estudiants puguin anar fent pensaments o aportacions quan senten que tenen alguna cosa important a afegir. Un/a professor/a pot presentar als/a les estudiants una pregunta d'estímul. Els/les estudiants utilitzen aquest estímul com a punt de sortida en una discussió sobre el tema que els ocupa. Perquè els seminaris de debat tinguin èxit, el professorat ha de crear un espai segur i còmode on l'estudiantat es senti lliure de parlar davant de la resta.
4. **Grups de suport entre iguals.** Els grups de suport entre iguals també es coneixen com a grups d'estudi privats. Un grup d'estudi entre iguals pot ser beneficiós per motivar els/les estudiants. Quan s'estudia amb els/les companys/es, un/a estudiant pot donar idees i proporcionar suport i explicacions. Aquests grups de suport no acostumen a comptar amb la presència d'un/a professor/a i sovint estan organitzats pels propis companys/es. Els grups habituals d'estudi entre iguals tenen lloc durant el temps lliure, després de l'escola o els caps de setmana. No obstant això, és possible promoure aquest tipus de grups de suport entre iguals amb el suport d'un professorat tutor en espais/llocs de la institució educativa. Els clubs de deures a l'escola en són un exemple. Aquests clubs ofereixen un lloc perquè el jovent

Aprentatge i suport entre iguals

treballi en un entorn de suport fora de l'horari escolar (vegeu Estratègia 6. Suport per a l'aprenentatge del jovent fora del currículum formal).

5. **Mètodes d'aprenentatge cooperatiu.** Els mètodes d'aprenentatge cooperatiu organitzen el jovent en petits grups amb l'objectiu d'establir els vincles i els requisits necessaris per a la cooperació. No hi ha cap mètode que es pugui considerar com el millor o més rellevant que els altres. Es tracta d'utilitzar el mètode que millor s'adapti a les necessitats del jovent, tenint en compte les característiques del grup d'estudiants i l'activitat a realitzar, de manera que es milloren els factors que afavoreixen la cooperació i l'aprenentatge. Exemple de mètodes d'aprenentatge cooperatiu: Trencaclosques, aprenentatge en equip d'estudiants, investigació en grup, ensenyament recíproc, CO-OP CO-OP, etc.

RECURSOS (Què es necessita?)

- Figura de professorat tutor adult
- Figura de l'alumne/a-professorat tutor o l'alumne/a-mentor/a
- Figura de l'estudiant-mentorat
- Formació inicial i suport continu
- Espai adequat i còmode
- Horari
- Materials/Eines
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Salut i benestar.
 - Visió positiva d'un mateix i opcions positives de carrera (expectatives futures).
 - Autopercepció positiva lligada a la capacitat d'aprenentatge.
- És rellevant per a reptes personals, factors socials i factors compensatoris en treballar amb els/les companys/es o aprendre d'ells/es, podria tenir un impacte en la confiança en si mateix i en l'autoestima.
- És important que els companys/es tinguin experiència personal i/o compreguin les barreres que té el jovent, ja que els testimonis del grup de companys/es (joves que tenen barreres similars que han tingut èxit en l'educació) són especialment efectius.
- Un recurs especialment important per a joves que tenen un benestar mental i emocional influenciat per la seva experiència escolar prèvia negativa.

REFERÈNCIES (recursos relacionats)

CEDEFOP. Toolkits. *VET toolkit for tackling early leaving*. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/protective-factors/supportive-family-environment>

Cooperative learning methods. Disponible a: <http://grupsderecerca.uab.cat/grai/en/content/cooperative-learning-methods>

Kidscape. Thrive Peer Mentoring programme. Disponible a:

<https://www.wiltshirehealthyschools.org/partnership-projects/kidscape>

Share to Know: Furthering peer-to-peer and collaborative learning methods. Disponible a:

<https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2017/02/Share-to-Know-summary-guide.pdf>

Estratègia 5 | Suport familiar/Compromís escola-família

Suport familiar/Compromís Escola-Família

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Falta motivació, interès i expectatives
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxits educatiu
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
- Circumstàncies familiars
 - Valors parentals: aspiracions familiars baixes, expectatives dels pares
 - Suport familiar baix: falta d'atenció, suport educatiu i afecte
 - Manca d'educació o baix èxit educatiu dels pares, en alguns casos, es vincula amb la desconfiança dels pares a l'escola
 - Baix nivell socioeconòmic/problemes econòmics: viure en un context desfavorit, dependència de les subvencions governamentals. En alguns casos, està relacionat amb haver de donar suport a la seva família
- Factors institucionals
 - Falta d'orientació professional/personal/acadèmica
 - Falta de confiança i suport de la institució

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

El suport i compromís familiar és un factor clau per prevenir l'abandonament escolar prematur del jovent i per a la implicació d'aquests/es en l'educació. Aquesta estratègia té com a objectiu augmentar el coneixement i la informació de les famílies sobre el currículum, l'educació i la vida dels seus fills més generalment i promoure la seva participació activa en l'educació i el desenvolupament personal d'aquests.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El suport i compromís familiar és un factor clau per prevenir l'abandonament escolar prematur del jovent i per a la seva implicació en l'educació. Com es valora l'educació en la família es reflecteix en les aspiracions educatives, o la falta d'aquestes, del jovent. La manca de suport parental a les activitats educatives afecta negativament els resultats educatius i s'associa a l'absentisme. Si les famílies tenen una imatge negativa de

Suport familiar/Compromís Escola-Família

L'educació o no tenen confiança en aquesta, és probable que ho comuniquin als fills. Com a resultat, el jovent no participen amb acgitud o expectatives porisitives i tendeixen a l'opció de l'abandonament. És important informar a les famílies sobre les opcions d'educació disponibles per als seus fills i proporcionar les eines que ajudin a donar suport en les eleccions acadèmiques dels seus fills.

Aquesta estratègia de suport i participació de les famílies és molt important per abordar l'estratègia de suport de "no jutjar les famílies", reconeixent que aquestes són un pilar de suport per al jovent i de mostrar atenció als pares.

Els serveis que demostren que es preocupen i entenen les pressions sobre les famílies són la clau per aconseguir que aquestes participin en l'aprenentatge del seu fill o filla.

Les estratègies que es poden desenvolupar en el marc d'aquesta estratègia han de mostrar l'atenció a les famílies, fixar el límit entre l'escola i la família, compartir els èxits del jovent entre l'escola i la família, promoure les visites a casa o la comunicació sobre el benestar del jovent. Aquí és molt important proporcionar una orientació clara sobre com les famílies poden donar suport a l'aprenentatge del jovent, ja que la majoria d'aquestes volen donar suport a l'aprenentatge, però no saben com fer-ho.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, Orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (Quan serà implementada l'estratègia)

Al principi Durant el curs acadèmic Al final del curs acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?)

Involucrar activament a les famílies en l'educació i desenvolupament personal dels fills pot contribuir a reduir el risc d'abandonament escolar prematur. Hi ha moltes maneres de construir i promoure el suport i el compromís escolar-familiar, sent un exemple el servei de suport a la família. Aquesta estratègia té com a objectiu proporcionar els coneixements, les eines, l'orientació i, sobretot, el suport a les famílies. Per desenvolupar el servei d'atenció a les famílies, es poden desenvolupar diferents actuacions en termes d'escoles de pares i mares i la implicació d'un/a treballador/a de suport familiar com un dels actors/agents que s'haurien d'involucrar en aquest tipus d'estratègia.

1. **Escola de pares i mares.** Les famílies serveixen de recurs important les unes a les altres i també són ser un recurs important per a l'escola. L'escola de pares i mares està pensada com una estratègia per donar suport a les famílies en l'educació dels seus fills. El seu objectiu general és proporcionar informació i suport psicosocial i educatiu que proporcionin eines educatives útils a la família com a nucli encarregat de garantir el benestar del jovent. Aquesta acció proporciona oportunitats a les famílies per aprendre noves habilitats, desenvolupar relacions positives amb l'escola i altres famílies, i crear confiança. També pot ajudar a les famílies a aprendre més sobre la vida de l'escola i el pla d'estudis.

Suport familiar/Compromís Escola-Família

Aquesta actuació hauria de crear espais d'informació i formació, on l'intercanvi d'experiències i la reflexió col·lectiva esdevinguin eines que millorin la tasca educativa i es desenvolupin accions que contribueixin al desenvolupament integral del jovent. És una forma de construir i promoure col·laboracions escola-família. També és important considerar aquesta actuació en col·laboració amb altres organitzacions comunitàries.

Les activitats a promoure en el marc de l'escola de pares i mares poden ser:

- Organització de xerrades, debats, mòduls formatius i tallers per a famílies en funció dels seus interessos, inquietuds, edat dels fills, etc.
- Creació d'espais per a famílies on es fomenti la seva participació en activitats formals i/o informals. Per exemple:
 - Convidar a les famílies a compartir la seva experiència a les escoles impartint xerrades sobre la seva feina, com a part d'una activitat d'orientació.
 - "Espai cafè" (café matí o café tarda) a les escoles per a les famílies.

2. **Treballador/a de suport a la família.** Promoure col·laboracions escola-família que es basen en la confiança i el respecte mutu pot ajudar a identificar famílies amb alts nivells de necessitat. Es poden implementar mesures específiques de divulgació per oferir-les suport. Pot existir la necessitat d'una estratègia de divulgació a les famílies que s'enfrontin a reptes complexos; o pot ser útil designar un/a treballador/a escolar específic amb un paper concret per relacionar-se amb les famílies. El paper d'un/a treballador/a d'acompanyament familiar és ideal per a qualsevol persona que desitgi tenir un impacte positiu en la vida del jovent i les famílies. En el marc d'aquest projecte, i segons un dels factors de risc que s'ha identificat (famílies gitanes), un exemple de treballador/a de suport familiar hauria de ser una persona de la comunitat gitana que pugués treballar conjuntament amb els/les agents interns (tutor/a, orientador/a, etc.) de la institució educativa. Els/les treballadors/es de suport familiar han de familiaritzar-se amb la comunitat local i les barreres que el jovent i les famílies tenen a l'hora d'aprendre. També han d'estar familiaritzats amb els grups clau afectats. Una tasca nuclear per al treballador/a de suport familiar és la comprensió de la "provisió d'aprenentatge alternatiu" a l'àmbit local per tal d'identificar quins proveïdors o tipus de prestació són més adequats per al/a la jove.

3. Jocs de **compromís**, com el Treasure Hunt, amb reptes seqüencials basats en problemes de la vida real, que s'han de debatre i superar a través d'enfocaments col·laboratius entre pares i fills. Els enfocaments col·laboratius, que s'utilitzen per superar els problemes de la vida real exposats pel joc, s'han de presentar entre pares i compartir-los en una sessió presencial amb una orientació guiada per un professional expert.

RECURSOS (Què es necessita?)

- Famílies
- Figura del treballador/a de suport familiar
- Formació
- Espai adequat i còmode
- Horari
- Materials/Eines
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Entorn familiar de suport.
 - Salut i benestar.

Suport familiar/Compromís Escola-Família

- Visió positiva de futur per a un mateix i opcions de carrera positives.
- Autopercepció positiva lligada a la capacitat d'aprenentatge.
- Vegeu *Estratègia 7. Establir vincles amb la comunitat més àmplia.*

REFERÈNCIES *(recursos relacionats)*

CEDEFOP. Toolkits. *VET toolkit for tackling early leaving*. Disponible a:

<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/protective-factors/supportive-family-environment>

Education Endowment Foundation. Disponible a:

<https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/uploads/bb2928a.pdf> &

<https://www.coe.int/en/web/pestalozzi/training-resources>

Escola de mares i pares. Generalitat de Catalunya. Disponible a:

<http://familiaiescola.gencat.cat/ca/escolaritat/formacio-families/escola-pares-mares/>

La maleta de les famílies. Diputació de Barcelona. Disponible a:

<https://www.diba.cat/es/web/educacio/orientacio/maleta>

Triple-P. Positive Parenting Programme. Disponible a: <https://www.wiltshirehealthyschools.org/core-themes/whole-school-approach/working-with-parents/parenting-programmes/>

Estratègia 6 | Suport a l'aprenentatge dels joves més enllà del currículum

Suport a l'aprenentatge dels joves més enllà del currículum

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenició Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Baixa autoestima i autopercepció
 - Baix èxit educatiu
- Circumstàncies familiars
 - Suport familiar baix: falta d'atenció, suport educatiu i afecte
- Relacions socials
 - Difícil relació a l'escola (amb tutors/es, professors/es, companys/es, etc.)
 - Pressió entre iguals / influència externa negativa
- Factors institucionals
 - Falta d'orientació professional/personal/acadèmica
 - L'entorn escolar o educatiu
 - Falta de confiança i suport de la institució
- Factors estructurals
 - Administració de l'educació (manca de suport, crisi de finançament escolar, mecanismes de detecció prematura, etc.)

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

Proporcionar suport escolar per a l'aprenentatge del jovent mitjançant accions que van més enllà del currículum per prevenir l'abandonament escolar prematur i contribuir al seu èxit educatiu.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

És un conjunt d'accions d'orientació i atenció personalitzada dirigides a la integració social i educativa dels i de les joves. Aquestes accions consideren el reforç escolar i d'altres que combinen el lleure educatiu amb el suport escolar i el desenvolupament d'habilitats bàsiques. En coherència, l'articulació d'un suport escolar més òptim requerirà la configuració d'aliances sòlides i sostenibles entre escoles i organitzacions de suport social i educatiu, superant així les perspectives estrictament acadèmiques de la relació educativa, des de la base d'un treball conjunt i comunitari.

Suport a l'aprenentatge dels joves més enllà del currículum

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres:

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució): **Agents i organitzacions de suport social i educatiu**

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (Quan serà implementada l'estratègia)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre i
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?)

L'assoliment d'èxit educatiu, especialment en entorns altament complexos, requereix de la col·laboració d'un marc institucional que sigui capaç de compartir objectius educatius i de cooperar en espais comuns d'intervenció. Això comporta identificar els punts forts i febles institucionals, analitzar les oportunitats i amenaces del context, establir processos i accions col·lectives, així com dissenyar i desenvolupar aliances entre institucions i els seus professionals per afrontar el repte de l'èxit educatiu amb garanties. Tanmateix, crear i consolidar accions entorn al suport escolar és una tasca complexa.

En aquest sentit, l'enfocament d'una educació a temps complet és rellevant per la seva voluntat d'integrar el temps docent i no lectiu, fomentar la participació i la cooperació educativa entre els diferents agents socials i educatius, executar un lideratge compartit i orquestrar xarxes cohesionades que transfereixen diferents oportunitats d'aprenentatge per al jovent. La seva filosofia pretén trencar amb la individualitat i la fragmentació educativa i avançar cap a una idea d'una educació àmplia i en xarxa que es reuneixi en l'acció sistèmica i comunitària.

Algunes accions que es poden promoure per al desenvolupament d'aquesta estratègia són:

- **Aliances entre escoles i organitzacions socials i educatives de suport escolar.** Es requereixen dinàmiques i processos de treball des de la coordinació entre els professionals de les institucions educatives i els de les organitzacions de suport socioeducatives. L'objectiu és establir relacions estables entre aquests professionals per millorar els processos d'aprenentatge i oferir una intervenció global i integrada basada en compartir coneixements sobre les realitats dels i de les joves participants.
- **Club de deures a l'escola** (veure *Estratègia 4. Sobre aprenentatge entre iguals i suport*). Són espais per a que joves treballin en un entorn de suport fora de l'horari escolar. Aquí poden trobar suports informatius per fer tasques escolars. També poden trobar materials de suport per estudiar que puguin facilitar la resolució de dubtes específics en fer treballs escolars. Aquests espais contempen la possibilitat de ser supervisats per personal disposat a recolçar al jovent amb els seus dilemes, i orientar-los en la cerca d'informació, accés a la documentació, etc.
- **Activitats extraescolars (esport, música, arts, llenguatge, etc.).** Les activitats extraescolars, de manera voluntària i en la seva justa mesura i sense sobrecàrregues, contribueixen de manera beneficiosa al desenvolupament integral del jovent i representen una oportunitat per treballar altres coneixements complementaris al currículum escolar. Els principals avantatges que aporten aquestes activitats extraescolars es relacionen amb: Socialització mitjançant la interacció amb els altres, el treball en

Suport a l'aprenentatge dels joves més enllà del currículum

equip i els seus valors associats (tolerància, respecte, cooperació, etc.), la promoció de la capacitat organitzativa (aprendre a gestionar millor el temps lliure, gestionar les pròpies rutines, etc.), el desenvolupament d'habilitats i aptituds, donar resposta a les mancances (per exemple, en l'aprenentatge d'idiomes), la millora de la salut física i emocional (per exemple, la prevenció de l'obesitat o l'atenuació de la hiperactivitat), o diversió i estimulació, perquè també és important desconnectar de les tasques escolars. Tot i això, s'ha de vetllar perquè les activitats extraescolars no siguin un indicador de la desigualtat per raons econòmiques, entre d'altres.

- **Tallers de tècniques d'estudi.** Conèixer els hàbits d'estudi i les tècniques d'aprenentatge que han de desenvolupar el jovent els ajuda a estudiar amb més eficàcia i, alhora, a gaudir millor del seu temps lliure. Per tant, aquests tallers entrenen els i les joves en la competència d'aprendre a aprendre, proporcionant-los un conjunt d'eines i mètodes per millorar el seu procés d'aprenentatge i afrontar amb èxit els seus estudis. Els tallers tenen diverses finalitats específiques com: promoure hàbits d'estudi adequats; aprendre a organitzar i planificar el temps i les tasques; millorar les habilitats d'atenció, concentració i memòria; desenvolupar estratègies per afrontar les dificultats que es troben en el moment de l'estudi; augmentar la motivació i millorar l'actitud; proveir estratègies per preparar i afrontar els exàmens.

RECURSOS (Què es necessita?)

- Figura tutor-a/orientador-a**
- Espai adequat i còmode
- Horari
- Materials / Eines:
- Altres (especificar): **col·laboració amb altres organitzacions i professionals**

ALTRES CONSIDERACIONS

- Les organitzacions de suport socioeducatives són un conjunt d'institucions que proporcionen suport més enllà de les escoles i orientacions i recursos per a l'èxit educatiu.
- La qualitat del suport escolar, sovint, es vincula per posar en relleu la producció d'aprenentatge personal i acadèmic, en un entorn de relacions amb la comunitat on les aliances entre escoles i organitzacions de suport social i educatiu giren entorn del contingut curricular i aquestes són el resultat d'una coordinació òptima.
- Les visions mútues entre el professorat i els equips educatius de suport social i educatiu són transcendents en la creació i l'intercanvi de coneixement i en la realització efectiva d'aliances interinstitucionals. La coordinació entre les institucions ha de promoure aliances i treballar en xarxa.
- L'avaluació dels processos i accions de suport escolar reflecteix el nivell d'assoliment dels resultats i el seu impacte en el jovent. Les aliances efectives contribueixen a la millora del rendiment acadèmic dels i de les joves i a la intensificació de la seva participació social i cultural a la comunitat de la qual pertanyen.

REFERÈNCIES (recursos relacionats)

- Iglesias, E., López, S., Muñoz, J. L., & Tarrés, A. (2019). Partnerships between schools and socio-educational support organizations around school support. *Pedagogía Social: Revista Interuniversitaria*, 34, 163-177.
- Fundació Jaume Bofill; Diputació de Barcelona; Federació de Moviments de Renovació Pedagògica. (2018). *Educació 360. Educació a temps complet*. Disponible a: <https://www.educacio360.cat/>
- Sintes, E. (2015). *Escola a temps complet. Cap a un model d'educació compartida*. Barcelona: Fundació Bofill. Disponible a: <https://www.fbofill.cat/publicacions/escola-temps-complet>

Estratègia 7 | Establir vincles amb la comunitat i l'entorn

Establir vincles amb la comunitat i l'entorn

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Baix èxit educatiu
 - Desvinculació
- Circumstàncies familiars
 - Suport familiar baix: falta d'atenció, suport educatiu i afecte
 - Falta d'educació o rendibilitat educativa familiar baixa que, en alguns casos, vincula amb la desconfiança familiar envers l'escola o les autoritats
- Relacions socials
 - Pressió entre iguals / influència externa negativa
- Factors institucionals
 - L'entorn escolar o educatiu
- Factors estructurals
 - Administració educativa (falta de suport, crisi de finançament escolar, mecanismes d'identificació prematura, etc.)

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)**
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

Millorar les relacions dels centres educatius amb l'entorn i la comunitat com a exercici de responsabilitat compartida amb l'èxit escolar i estar al servei del desenvolupament social i educatiu del jovent.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Les relacions dels centres educatius amb l'entorn i la comunitat s'han de reflectir en accions específiques que permetin avançar cap al desenvolupament social i educatiu individual i col·lectiu. Aquests desenvolupaments, des de la perspectiva de la corresponsabilitat amb l'educació, s'han de promoure des de la participació activa de tots els agents implicats segons els objectius educatius compartits. El compromís dels centres educatius amb l'entorn i la comunitat ajuda a generar un projecte educatiu comú, en què es comparteixin valors establerts socialment. Així, és possible integrar els factors que conflueixen en l'educació dels estudiants i, en aquest sentit, els centres educatius poden ser institucions que promouen la inclusió social i educativa, la justícia social i els valors democràtics.

Establir vincles amb la comunitat i l'entorn

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres.....

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució): Centre educatiu i agents organitzatius i socials i educatius del context

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (Quan serà implementada l'estratègia)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre i
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot assolir l'estratègia?)

El punt de partida és que els centres educatius s'han de comprometre a respectar i promoure els valors col·lectius (col·laboració, compromís, solidaritat, diàleg, etc.), vinculats als drets individuals (privacitat, llibertat, etc.) i drets col·lectius (respecte a les pròpies cultures, autodeterminació, etc.), independentment de l'origen (social, cultural, geogràfic, etc.), de la ideologia (política, religiosa, etc.) o de les circumstàncies personals. Per tant, convé promoure un projecte cultural comunitari que tingui en compte l'entorn i la comunitat, cosa que significa obrir-se a altres organitzacions i agents més enllà de l'ús de les instal·lacions, implicant-les en la realització de propostes dins i fora del centre i des de la col·laboració amb professorat i famílies.

Això és segons la perspectiva de participació social en l'educació de societats democràtiques que necessiten, a mig termini, centres educatius democràtics que només són possibles a partir de la implicació de l'entorn i la comunitat en l'educació. El compromís uneix la intervenció en els cossos formals dels centres educatius, i té un valor en si mateix perquè contribueix a millorar els processos d'aprenentatge dels i de les joves. L'educació com a dret ha de comprometre la comunitat en general, la qual cosa es vincula amb la corresponsabilitat entre els centres educatius i el context. En aquesta línia, algunes accions que es poden desenvolupar serien les següents:

- **Col·laboració entre centres educatius, municipi i famílies.** El municipi, com a entorn més proper dels centres educatius, pot ser un agent educatiu i una font d'aprenentatge i convivència. És un nivell important de participació educativa i un espai adequat per prendre decisions, per la seva proximitat a les necessitats i interessos de la comunitat. La col·laboració entre els centres educatius i el municipi permet desenvolupar àmbits com: la promoció i el desenvolupament d'activitats complementàries a l'oferta educativa habitual dels joves, la implementació de plans, programes i projectes educatius en diferents eixos transversals (educació per a la convivència, salut, lleure, sostenibilitat climàtica, etc.), o la integració social, educativa i laboral mitjançant la mediació entre els camps educatiu, ocupacional i la transició escola-treball.

La participació de les famílies al centre educatiu es pot agrupar en diferents àmbits de cooperació (vegeu *Estratègia 5. Suport familiar/compromís Escola-Família*). Per citar-ne alguns: Els centres educatius com a font de suport a les famílies perquè puguin complir les seves obligacions educatives bàsiques; les famílies com a fonts de suport al centre educatiu per aconseguir una intervenció educativa més eficaç i eficient; la col·laboració de les famílies per desenvolupar activitats complementàries de suport escolar; la implicació de les famílies en activitats d'aprenentatge amb el jovent a la llar; la intervenció de les famílies en la gestió mitjançant els diferents òrgans de participació del centre educatiu; i la connexió de les famílies de l'alumnat amb altres institucions socials i

Establir vincles amb la comunitat i l'entorn

comunitats educatives. Algunes propostes més específiques que es poden desenvolupar són: Organitzar seminaris conjunts entre famílies i professors, publicar butlletins de difusió general adreçats a la comunitat educativa, incloure, dins l'horari laboral dels professors, un temps destinat a reunions amb les famílies, i aprofitar les reunions d'aula per tractar qüestions educatives d'interès per a les famílies.

- **Treball en xarxa.** Implicar el context i la comunitat significa treballar en xarxa, que enllaça amb un treball sistemàtic de col·laboració entre els centres educatius i els diferents agents i organitzacions socials i educatives del context on actuen. Per exemple, dissenyant i desenvolupant accions socials i educatives participatives, evitant duplicitats de l'oferta o un ús ineficient dels recursos disponibles. És possible considerar xarxes interpersonals entre iguals, xarxes col·lectives entre associacions, xarxes internes o externes als centres educatius, xarxes entre serveis i altres. Les possibilitats de treballar en xarxa són reals i poden servir per permetre, fomentar i augmentar el coneixement recíproc, informar de situacions injustes i reclamar millores, compartir recursos, participar en projectes comuns, establir xarxes permanents i altres compromisos. Alguns exemples serien: xarxes d'espais de reunió per fomentar la relació entre proveïdors d'experiència laboral i empresaris locals i joves; i xarxes d'espais per al desenvolupament d'activitats esportives, culturals, musicals, artístiques, lúdiques, etc., que tenen com a objectiu la integració social i educativa del jovent.
- **Pla educatiu d'entorn.** És una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives del jovent i, especialment, dels col·lectius més vulnerables, mitjançant una acció educativa coordinada en un territori (barri, districte, municipi o ciutat). Les àrees d'incidència són l'educació formal (relació del centre educatiu amb el context i la continuïtat entre etapes educatives), l'educació no formal (participació social de joves i associacions), l'educació informal i les famílies (coresponsabilitat educativa). Els seus propòsits estan relacionats amb l'èxit educatiu del jovent en totes les seves dimensions (personal, social, acadèmica i laboral) i la promoció de la cohesió social mitjançant l'educació intercultural, la inclusió i la convivència. Un pla educatiu d'entorn, com es proposa aquí, hauria d'incloure diverses accions com:
 - Sensibilització i formació (campanyes, conferències, exposicions, dinamització d'entitats i agents, formació adreçada a famílies i professionals, etc.).
 - Optimització de l'escolarització (escolarització equilibrada, conciliació familiar i laboral, transicions educatives, assessorament i acompanyament, etc.).
 - Acolliment i famílies (informació, orientació, seguiment, etc.).
 - Activitats complementàries, extraescolars o de vacances.
 - Inducció escolar (innovació educativa, suport i reforç escolar, biblioteques escolars obertes, etc.).
 - Resposta a les demandes socials (solidaritat, ciutadania, salut, prevenció de violència, racisme i xenofòbia, etc.).
 - Acompanyament acadèmic i professional (orientació social i laboral, tallers d'iniciació professional, itineraris socials i laborals en col·laboració amb empreses, etc.).
 - Espais de convivència (coneixement del context local, convivència, festes, reunions interculturals, tertúlies, activitats intergeneracionals, patis oberts, etc.).
- **Joc de rol,** per crear situacions de treball i reflexionar-hi. Sessions d'experiències amb els directius de l'empresa per donar testimoni i posar de relleu la importància de les titulacions acadèmiques per al mercat de treball.
- **Sessions de contacte amb antics alumnes de cursos professionals,** per tal de posar de manifest la importància del camí escolar per a l'èxit personal i professional.
- **Visites d'estudi a empreses,** on els estudiants puguin tenir contacte directe amb el mercat laboral.

Establir vincles amb la comunitat i l'entorn

- **Diari digital**, realitzat per joves i guiat per professorat tutor. Aquest diari, a més de difondre esdeveniments escolars a la comunitat, hauria de contenir diferents temes (salut, coaching en psicologia, consells financers, entre d'altres) on tothom pot participar, de forma anònima o no.

RECURSOS *(Què es necessita?)*

- Figura tutor-a/orientador-a
- Espai adequat i còmode
- Horari
- Materials / Eines:
- Altres (especificar): **col·laboració entre organitzacions i professionals**

ALTRES CONSIDERACIONS

- El centre educatiu, com a creació social, promogut i desenvolupat per al compliment dels propòsits que la societat ha establert, hauria de ser un instrument sensible a les necessitats i demandes socials. L'impacte sobre el desenvolupament socio-comunitari que promou l'equitat i la igualtat d'oportunitats des de l'educació requereix el compromís i la participació de les autoritats locals, polítiques, civils i socials en el context d'acció.
- Normalment, la relació del centre educatiu amb el context/entorn i la comunitat s'ha formalitzat a través d'estructures participatives o mitjançant la participació en associacions, també mitjançant interrelacions informals. No obstant això, tot i que aquestes possibilitats són reals i no excloents, cal anar més enllà per compartir enfocaments, polítiques i accions.
- Les accions que es proposen aquí, impliquen tenir en compte diferents graus d'obertura dels centres educatius al context i les comunitats. Allò important és que cada centre educatiu prengui consciència del seu estat de maduresa i de la seva situació inicial, per decidir quina actuació és més adequada per adaptar-se a les necessitats específiques. Per això, interessa analitzar en cada cas amb quines institucions és possible col·laborar i treballar conjuntament per aconseguir objectius comuns i compartits, i per a una millor efectivitat i eficiència dels recursos socials i educatius disponibles per al jovent.

REFERÈNCIES *(recursos relacionats)*

- Martín-Moreno, Q. (Dtra.). (2001). *Interrelación de los centros educativos con su entorno social*. Madrid: Consejería de Educación (Comunidad de Madrid).
- Muñoz, J. L., Rodríguez, D., & Barrera, A. (2013). Herramientas para la mejora de las organizaciones educativas y su relación con el entorno. *Perspectiva Educativa*, 52(1), 97-123.

Estratègia 8 | Currículum d'orientació

Currículum d'orientació

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Falta motivació, interès i expectatives
 - Baix èxit educatiu
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
- Factors institucionals
 - Falta d'orientació professional/personal/acadèmica
 - Manca de mecanismes d'identificació escolar per al risc d'abandonament
 - Absentisme/exclusió de les classes
 - Rigidesa institucional: normes escolars, estrictes rutines diàries, escoles no incloses
- Factors estructurals
 - Política educativa/sistema educatiu/estructura
 - Administració de l'Educació (manca de suport, crisi de finançament escolar, mecanismes de detecció prematura, etc.)
 - Transició de l'escola a l'FP/Accés a vies d'opcions per a GCSE: les dificultats per accedir a programes que es converteixen en una alternativa a GCSE abans dels 16 anys

NIVELL D'ESTRATÈGIA

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

L'orientació curricular té l'objectiu d'impedir l'abandonament escolar prematur mitjançant el suport d'eleccions de carrera motivades i intel·ligents i una educació flexible que faci possible que els i les joves puguin adaptar la seva trajectòria d'aprenentatge al mateix temps i en funció dels seus interessos i habilitats.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El currículum d'orientació consisteix en experiències de desenvolupament presentades i estructurades de manera sistemàtica a través d'activitats a l'aula i en petit grup per a tots els estudiants. El currículum d'orientació està estretament relacionat amb l'orientació professional i l'educació flexible, cosa que implica tenir en compte la necessitat d'implicació i col·laboració de l'Administració educativa.

Pel que fa a l'orientació professional, es refereix a una sèrie d'activitats que tenen com a objectiu donar suport a la carrera professional del jove i que les opcions formatives ocupin les seves característiques personals (per exemple, punts forts, estil d'aprenentatge, etc.).

Currículum d'orientació

Pel que fa a l'educació i la formació flexible, es refereix a la necessitat d'oferir opcions al jovent i això implica la necessitat de comprometre a l'Administració educativa per tal de crear flexibilitat en els sistemes educatius.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat Altres:

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució): Administració educativa.

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (Quan serà implementada l'estratègia)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?)

Dissenyar i desenvolupar un currículum d'orientació implica que ens hem de dirigir a algunes de les accions que s'han desenvolupat anteriorment.

Pensar en activitats d'orientació laboral és important i algunes de les consideracions a tenir en compte per utilitzar eficaçment l'orientació professional són:

- Donar suport al jovent per a què adquireixin habilitats de direcció professional amb una orientació conduïda per ells/elles mateixos/es.
- Garantir la coordinació entre els proveïdors d'orientació.
- Oferir orientació durant tota la vida escolar i durant les fases de transició.
- Integrar la informació sobre el mercat de treball com a orientació.
- Oferir una varietat d'activitats d'orientació.

Crear flexibilitat en el Sistema Educatiu porta a pensar en accions com ara:

- Avaluació modular.
- Promoure alternatives per a la retenció:
 - Suport, tutoria o assessorament individual o en grup reduït.
 - Aprenentatge cooperatiu i tutoria entre iguals.
 - Suport en els deures escolars, com per exemple el club de deures de l'escola, suport dels estudiants universitaris.
 - Implicació de les famílies, per exemple, desenvolupament de rutines i gestió del temps per a deures i activitats fora de l'escola.
 - Establiment de relacions positives professorat-alumnat.
 - Mesures organitzatives com agrupar estudiants per nivell d'assoliment en determinades matèries, agrupacions de diverses edats o grups de classe més reduïts.
 - Participació en activitats extraescolars per augmentar la motivació.
 - Augment del temps d'instrucció a l'escola, fora de l'escola o durant els períodes vacacionals.

Curriculum d'orientació

- Desenvolupament d'alternatives a la suspensió o expulsió de l'escola.
- Garantir que les vies d'FP puguin conduir a la progressió acadèmica i ser una alternativa acadèmica i formativa real.
- Mesures de segona oportunitat per tornar al sistema educatiu.
- Oferir flexibilitat a l'hora de desenvolupar el programa formatiu.

RECURSOS (Què es necessita?)

- Agents interns (tutor/a, assessor/a, etc.)
- Agents externs
- Horari
- Materials/Eines:
 - Guia d'entrevistes
 - Fulls de seguiment
 - Contracte
 - Full d'estudi de casos
 - Eines d'avaluació (autoavaluació)
 - Webs amb informació
 -
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Visió positiva de futur per a un mateix i opcions positives de carrera.
 - Autopercepció positiva lligada a la capacitat d'aprenentatge.

REFERÈNCIES (recursos relacionats)

- CEDEFOP. Toolkits. VET toolkit for tackling early leaving. *Career guidance*. Disponible a:
<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/guidance-supporting-youth-manage-their-careers>
- CEDEFOP. Toolkits. VET toolkit for tackling early leaving. *Flexible education and training*. Disponible a:
<https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/flexible-education-and-training-systems>
- Ferrer-Esteban, G. (2019). Medidas y recursos de atención a las necesidades educativas y diversificación curricular: ¿Qué funciona para mejorar los aprendizajes y reducir el abandono? *Ivalua*, 15. Disponible a: <https://www.fbofill.cat/sites/default/files/Que funciona 15 diversificaciocurricular251119.pdf>
- Ferrer-Esteban, G. (2019). Mesures i suports d'atenció a les necessitats educatives i diversificació curricular: Què funciona per millorar els aprenentatges i reduir l'abandonament? *Ivàlua*, 15. Disponible a: <https://www.fbofill.cat/publicacions/mesures-i-suports-datencio-les-necessitats-educatives-i-diversificacio-curricular-que>

Estratègia 9 | Serveis de resposta o Serveis de resolució de crisi per a joves

Serveis de resposta o Serveis de resolució de crisi per a joves				
TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA				
☐ Prevenció	☐ Intervenció	☐ Compensació		
ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC				
☐ Reptes personals <ul style="list-style-type: none"> ☐ Baix èxit educatiu ☐ Desvinculació ☐ Transicions irregulars ☐ Relacions socials <ul style="list-style-type: none"> ☐ Difícil relació a l'escola (amb tutors/es, professors/es, companys/es, etc.) ☐ Factors institucionals <ul style="list-style-type: none"> ☐ La gestió escolar del comportament de l'alumne ☐ Manca de mecanismes d'identificació escolar per al risc d'abandonament ☐ L'entorn escolar o educatiu 				
NIVELL D'ESTRATÈGIA				
☐ Nivell individual (accions psicopedagògiques) ☐ Nivell institucional (accions institucionals) ☐ Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)				
OBJECTIU				
Els serveis de resposta tenen com a objectiu afrontar l'abandonament escolar prematur i centrar-se en la gestió de les conductes disruptives del jovent i incidint en les seves causes i conseqüències.				
DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA				
<p>Els serveis d'atenció són intervencions d'assessorament a curt termini per resoldre conflictes/problemes immediats, respondre a esdeveniments de crisi i intervenir en situacions específiques a l'escola que dificulten l'aprenentatge del jovent. El personal de l'escola, les famílies, els membres de la comunitat i els/les estudiants poden iniciar un servei de resposta.</p> <p>És preferible la suspensió dins de l'escola que la suspensió i l'expulsió fora d'ella. S'ha de fer compatible amb mesures per afavorir el canvi de conducta i permetre a l'alumne continuar els seus estudis amb els suports que precisa. Els procediments aplicats han d'enllaçar amb un comportament millorat i el retorn a l'aula ordinària amb garanties pel seu benestar personal, escolar i social.</p>				
BENEFICIARIS				
☐ Joves	☐ Professorat	☐ Famílies	☐ Comunitat	☐ Altres.....

Serveis de resposta o Serveis de resolució de crisi per a joves

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

- Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador/a) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ *(Quan serà implementada l'estratègia)*

- Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

- Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA *(Com serà assolida l'estratègia?)*:

Les institucions educatives i el Sistema Educatiu també han de promoure mesures de prevenció per reduir l'ús de la suspensió i l'expulsió escolar. Això inclou la introducció de sistemes d'alerta per identificar estudiants de risc (per exemple, assistència baixa, baix rendiment acadèmic, acumulació de partides, etc.) i explorar aquests fets amb els estudiants abans que esdevinguin serioses problemàtiques de disciplina. També és important promoure un clima escolar positiu.

Consells a tenir en compte per desenvolupar accions de serveis de resposta:

- Analitzar les causes del comportament disruptiu.
- Gestió de l'aula (normes clares, relacions, estil d'ensenyament flexible, estil de gestió democràtic, establiment de relacions positives professor-alumne, alumne-alumne, etc.).
- Crear un entorn d'aprenentatge acollidor i inclusiu:
 - Oferir activitats esportives i/o culturals per ajudar a crear un clima positiu i un sentiment de pertinença per a tots els/les estudiants.
 - Creació d'espais comuns per fomentar la diversitat.
 - Promoure l'ús d'espais compartits per construir relacions entre professorat, alumnat i famílies.
 - Garantir que tots els alumnes tinguin accés al professorat i altres professionals que puguin donar suport a les seves necessitats de desenvolupament personal i educatiu.
 - Celebrar l'èxit dels aprenentatges.
 - Garantir que hi hagi estratègies de lluita contra l'assetjament i per a la resolució de conflictes.
 - Incorporar sistemes d'avaluació i seguiment de tots aquests serveis/dispositius.
- Desenvolupar alternatives per a la suspensió o expulsió de l'escola (vegeu *Estratègia 8. Educació flexible*):
 - Assessorament i suport in situ amb equips multidisciplinaris.
 - Cursos breus per promoure el desenvolupament d'habilitats socials, la resolució de conflictes i el canvi de conducta. Aquests poden tractar temes específics com ara la discriminació, l'assetjament sexual, el consum d'alcohol i drogues, un llenguatge inapropiat, assetjament o altres.
 - Implicació de les famílies, incloent una millor comunicació entre l'escola i aquestes, amb un enfocament coordinat del canvi de conducta.

Serveis de resposta o Serveis de resolució de crisi per a joves

- Els contractes de conducta que especifiquen el comportament esperat, les conseqüències de la mala conducta i els incentius per a conductes adequades i que s'haurien de negociar amb el/la jove.
- Supervisió del comportament que pot implicar l'ús de llistes de comprovació per a estudiants, famílies i professorat, i sessions per visibilitzar el comportament positiu quan aquest es produeix.
- Restitució, com una disculpa oral o escrita, o la participació en activitats de servei a la comunitat.

RECURSOS (Què es necessita?)

- Agents interns (tutor/a, orientador/a, professorat, etc.)
- Agents externs
- Espais segurs
- Horari
- Materials/Eines:
 - Guia d'entrevistes
 - Fulls de seguiment
 - Contracte
 - Full d'estudi de casos
 - Eines d'avaluació (autoavaluació)
 - Webs amb informació
 -
- Altres (especificar):

ALTRES CONSIDERACIONS

- Factors de protecció relacionats:
 - Autopercepció positiva vinculada a la capacitat d'aprenentatge.
 - Assoliment i assistència educativa.
 - Entorn inclusiu.
 - Relacions positives.
 - Salut i benestar.
 - Suport de l'entorn escolar i familiar.

REFERÈNCIES (recursos relacionats)

- Alegre, M.A. (2018). Els programes conductuals milloren les actituds i els resultats de l'alumnat? *Ivàlua*, 10. Disponible a: <https://www.fbofill.cat/sites/default/files/Que funciona 10 pconductuals210618.pdf>
- CEDEFOP. Toolkits. VET toolkit for tackling early leaving. *Community involvement*. Disponible a: <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/community-involvement>
- CEDEFOP. Toolkits. VET toolkit for tackling early leaving. *Flexible education and training*. Disponible a: <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/flexible-education-and-training-systems>

Estratègia 10 | Formació del professorat: estratègies i Pràctiques didàctiques per a l'èxit educatiu

Formació del professorat: estratègies i pràctiques didàctiques per a l'èxit educatiu (*Estratègia pensada en el context portuguès*)

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
- Falta motivació, interès i expectatives
 - Baix èxit educatiu
- Factors institucionals
- El programa i el seu desenvolupament està especialment relacionat amb estratègies i / o metodologies docents

NIVELL

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)
- Nivell sistema educatiu (accions del sistema educatiu)

OBJECTIU

L'acció pretén:

1. Compartir estratègies didàctiques que s'utilitzin en el context de l'aula per tal d'afavorir l'èxit de l'alumnat.
2. Compartir recursos per promoure l'aprenentatge actiu.
3. Presentar modalitats alternatives per avaluar els avenços i assoliments de l'alumnat.
4. Promoure la millora d'una didàctica diferenciada.
5. Sensibilitzar sobre el coneixement i en el respecte a la diversitat.
6. Compartir pràctiques exitoses entre les escoles participants.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El jove en risc d'abandonament escolar assenyalen la necessitat de classes més interactives. En aquest sentit, la formació del professorat és clau per millorar la motivació i l'interès de l'alumnat. Per tant, l'intercanvi d'estratègies pedagògiques en el context de l'aula, pot contribuir a fomentar l'ús d'activitats més pràctiques, assenyalades com una necessitat. Hi ha alguns problemes que es poden abordar, com ara: estratègies d'aprenentatge diferenciat; tecnologies digitals a l'aula; estratègies d'avaluació contínua; metodologies actives d'ensenyament i aprenentatge, entre d'altres.

Aquesta estratègia té com a objectiu conscienciar sobre la importància de l'enfocament pràctic per fomentar la motivació i l'interès per l'aprenentatge de l'alumnat. Per això, l'intercanvi d'experiències professionals i bones pràctiques entre el professorat és considerat com un valor afegit per a tots.

Les sessions de formació es podran dur a terme a través d'activitats presencials i semi-presencials.

Formació del professorat: estratègies i pràctiques didàctiques per a l'èxit educatiu (*Estratègia pensada en el context portuguès*)

BENEFICIARIS

- Joves **Professorat** Famílies Comunitat

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

- Tutor/a Professor/a Personal de suport (per exemple, orientador) Famílies
 Altres professionals (interns o externs a la institució):

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

- Al principi **Durant l'any acadèmic** Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'educació secundària obligatòria i els estudis post-obligatoris (CFGM/Batxillerat)
 Altres (especificar):

COST DE L'ESTRATÈGIA

- Baix **Mig** Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?):

L'aplicació d'aquesta estratègia requereix d'activitats específiques, com ara:

- **Reunions** per compartir coneixements i necessitats pedagògiques derivades de cada context escolar, estratègies i recursos pedagògics per promoure la reflexió sobre la seva eficiència i eficàcia en cada context, i debatre i reflexionar sobre les idees prèvies sobre temes de diversitat i els seus impactes en l'entorn escolar.
- **Accions formatives** per explorar noves estratègies i recursos pedagògics en la modalitat semi-presencial:
 - *Tecnologies digitals*: eines per crear fulls de seguiment i cronologia (estratègia 1), mapes mentals (estratègia 2), Blogs, etc.
 - *Activitats dinàmiques per aplicar a l'aula*: jocs amb imatges que representin la diversitat humana on les persones participants han de descriure les imatges i reflexionar sobre les nocions i concepcions sorgides d'aquesta activitat, vídeos per explorar conceptes, etc.
 - *Activitats per explorar temes d'actualitat*: tallers sobre temes de salut i benestar suggerits pel jovent com ara sexualitat, conductes addictives, aliments, sostenibilitat, entre d'altres.

El professorat hauria d'adaptar i aplicar la seqüència i recursos pedagògics al seu alumnat.

RECURSOS (*Què es necessita?*):

- Espai adequat i còmode
 Planificació calendari
 Plataforma d'aprenentatge en línia
 Ordinador / tauleta amb connexió a Internet
 Eines d'avaluació
 Webs amb informació

ALTRES CONSIDERACIONS

- Relacionat amb factors de protecció:

Formació del professorat: estratègies i pràctiques didàctiques per a l'èxit educatiu (*Estratègia pensada en el context portuguès*)

- Suficient component pràctic per a la formació professional
- Millora de l'entorn escolar
- Donar suport al professorat per ajudar l'alumnat

El professorat necessita tornar a aprendre tècniques d'ensenyament per tal d'afrontar les noves necessitats i estils d'aprenentatges (Stanley i ETF, 2019, p. 51).

A Portugal, la formació continuada del professorat és necessària per actualitzar coneixements i habilitats professionals, la mobilitat professional i el desenvolupament de carreres. Les accions formatives han d'estar acreditades pel Consell Científic i Pedagògic per a la Formació Continuada del Ministeri d'Educació portuguès. Aquestes actuacions estan regulades per la Llei núm. 22/2014 de l'11 de febrer.

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

CEDEFOP. *Toolkits. VET toolkit for tackling early leaving. Flexible education and training*. Available on: <https://www.cedefop.europa.eu/en/toolkits/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/flexible-education-and-training-systems>

Law n.º 22/2014, february 11th. - Regime Jurídico da Formação Contínua dos Professores. Diário da República, 1ª série – n.º 29. Lisboa: Ministério da Educação e Ciência.

Stanley, J. & European Training Foundation (2019). *The Power of demonstration - Supporting reform of professional development for vocational teachers and trainers*. Available on: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-10/the_power_of_demonstration.pdf

Estratègia 11 | Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau

Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau (Estratègia pensada en el context anglès)

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

- Reptes personals
 - Necessitat de motivació, aspiracions i expectatives
 - Desvinculació
 - Transicions irregulars
 - Manca de formació per transitar (transicions)
- Relacions socials
 - Difícil relació a l'escola (amb Professorat tutor, professorat, companys/es, etc.)
 - Sentir-se no cuidats pel professorat (i el personal de l'escola)
 - Expectatives del grup d'iguals: baixes expectatives de futur del grup d'iguals
- Factors institucionals
 - Transicions en etapes de risc: post educativa
 - Necessitat d'informació sobre les diferents alternatives formatives
 - Necessitat de més orientació personal, professional i acadèmica
 - Necessitat d'una major confiança i suport per part de la institució
- Factors estructurals
 - Política educativa: educació secundària obligatòria i post-secundària fins als 18 anys
 - Transició de l'escola a la Formació Professional
 - Estar fora o desconnectat del sistema
 - Processos de referència erronis
 - Falta de continuïtat

NIVELL

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)

OBJECTIU

Oferir al jove que en risc d'abandonament, un suport personalitzat per disminuir els riscos inherents que suposen les transicions educatives, donant-los la possibilitat de dirigir de manera efectiva la seva pròpia trajectòria educativa i permetent transicions educatives més suaus.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

El jove en risc d'abandonament tenen el perill de desvincular-se de l'educació en el període anterior, durant i després d'una transició educativa. Aquest és el cas de les transicions a mig termini (també anomenades transicions "turbulentes" o "irregulars"), aquelles que tenen lloc fora del punt d'entrada i sortida normal del

Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau (*Estratègia pensada en el context anglès*)

conjunt dels estudiants. El suport a les transicions a mig termini, i finalització de les etapes claus, es refereix al suport que es dona a les transicions planificades i no planificades del jovent, per tal que experimentin una transició positiva. El suport inclourà el treball amb diversos grups d'interès com ara professorat, personal d'administració i equips directius dels centres educatius receptors, famílies i/o tutors/es legals i el/la jove, amistats i grup d'iguals. Fonamentalment, el suport a les transicions educatives ha de garantir que donar resposta a les necessitats del jovent, que poden diferir segons el seu bagatge cultural, el context familiar, els recursos materials, el suport social i emocional, els èxits acadèmics, els seus talents, o els seus interessos. Aquesta acció requereix la implicació activa dels i de les joves, amb el suport d'una persona adulta.

Reptes claus a afrontar perquè els joves puguin experimentar transicions amb èxit:

Recursos

Les transicions poden ser molt difícils per al professorat i els centres educatius, especialment quan els les joves requereixen necessitats educatives específiques i no disposen dels recursos necessaris.

Empoderament i control

Els i les joves han de sentir que poden afrontar amb èxit aquesta transició. És important reconèixer que el jovent en risc d'abandonar són el grup d'alumnes amb menys probabilitats de sentir que tenen el control durant la transició educativa, i ni ells ni els seus pares, mares, tutors i/o tutores legals poden afrontar-la.

Suport al desenvolupament i manteniment de relacions

Una investigació demostra que un dels factors crítics dels joves que experimenten transicions tan positives com negatives és l'impacte en les seves relacions amb la família, els educadors i les educadores, els membres de la comunitat i, sobretot, les amistats. El suport hauria d'implicar, per tant, la gestió de les relacions existents i el desenvolupament de noves. Per al jovent que pateixen problemes econòmics és més difícil mantenir les relacions previes a la transició després d'aquesta. Això pot comportar: a) Baixa autopercepció i autoconcepte, b) Desenvolupament de noves amistats amb vincles afectius febles, c) Evitar noves amistats, d) tallar les relacions abans d'una transició. No obstant això, les transicions també poden crear oportunitats positives, com finalitzar relacions negatives anteriors i crear-ne de noves. Per tant, el suport ha d'incloure ajuda en la transició entre les relacions antigues i les noves possibles.

Creant sensació de continuïtat i assignant un/a tutor/a de referència

En reconèixer els canvis significatius que experimentarà el/la jove en aquesta transició (per exemple, noves àrees curriculars, nous espais, noves dinàmiques, etc.) és especialment important esforçar-se per crear el màxim sentiment de continuïtat educativa. Quanta més informació sobre un/a jove es presenti abans de la transició (o almenys en el punt d'entrada), més gran serà la capacitat per donar-li suport. En aquest sentit, les investigacions suggereixen que el/la jove (i la seva família) sigui assignat/da a una persona de referència (tutor o tutora de referència), que sigui la persona responsable de la seva transició i qui es responsabilitzi de tots els aspectes derivats de la transició (Demie et al., 2004).

Crear la sensació de progrés acadèmic

També és important construir una trajectòria educativa de jove o de la jove positiva, ja que això repercuteix en la sensació que els i les estudiants tenen d'ells i d'elles mateixos. Això reconeix els reptes pragmàtics de les transicions, on existeix el risc de desconexió de les àrees del currículum i on és difícil mantenir un adequat rendiment i assoliment acadèmics. Per tant, és important reconèixer els èxits dels i de les joves mentre es troben en un entorn educatiu, així com traspasar les seves expectatives i aspiracions als nous entorns educatius on han de transitar. Els esforços per gestionar aquesta visió positiva del centre d'origen i del centre receptor poden donar suport a una sensació de progrés en les trajectòries educatives i del mercat de treball dels i de les joves i pot donar resposta a l'objectiu de recolçar el jovent en la necessitat de sentir-se "propietaris" dels seus plans de futur.

Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau (*Estratègia pensada en el context anglès*)

BENEFICIARIS

- Joves Professorat Famílies Comunitat
 Altres beneficiaris:.....

QUI ESTÀ A CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

- Tutor Professor/a Personal de suport (per exemple; orientador, assistent social)
 Expert extern

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

- Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'etapa clau

COST

- Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir?):

Les següents accions distingeixen entre els dos tipus de transicions (mig termini i finalització d'etapa). Les accions que s'adapten a tots dos tipus de transició es destaquen en negreta.

1. **Donar suport a les *finalitzacions de les etapes clau* per transitar a estudis pots-obligatoris.** Aquestes accions de suport estan pensades per facilitar que els nous entorns educatius els hi resultin familiars als i a les joves en la major brevetat.
 1. *Seguiment durant els dies d'incorporació* (escola / universitat, formació professional, institut d'ensenyament superior o posterior) per organitzar-se individualment o en grup segons les necessitats i preferències del jove.
 2. *Informació sobre mobilitat.* Familiaritzar el/la jove amb rutes d'autobús o rutes de mobilitat per arribar al nou entorn.
 3. *Benvinguda.* Quan el tutor, en el primer dia, acompanya al o a la jove en el seu nou entorn i l'introdueix en aquest nou entorn.
 4. ***Formació en habilitats comunicatives.*** Proporcionar orientacions al jove o a la jove sobre com es poden presentar al professorat, als companys i les companyes, etc. en el seu nou entorn educatiu.
 5. ***Elaborar plans d'aprenentatge individual o de carrera.*** Un full de ruta per assolir objectius educatius i de carrera (*veure estratègia 1*).
 6. ***Respondre a altres necessitats de suport a l'aprenentatge.*** Treballar amb el personal de suport, professorat, agents externs, professorat de necessitats educatives especials per assegurar-se que hi hagi recursos addicionals disponibles al principi de la transició.
2. **Donar suport a *miq termini (transicions escolars irregulars)* que es produeixen en etapes clau.** Aquest tipus de transició requereix estratègies de suport que impliquen compartir la informació entre les institucions per tal de preparar els i les joves per a que experimentin una transició positiva. Inclou accions específiques com ara:
 1. ***Compilar un registre actualitzat de la trajectòria educativa del jove (currículum fins a la data i progrés acadèmic).*** Pot ser útil tant per compartir informació amb l'entorn educatiu receptor, com per al registre i seguiment del i de la jove en el centre educatiu on es troba.
 2. ***Recopilació d'informació clau sobre circumstàncies familiars i personals (perfil personalitzat).*** Elaborar aquest perfil personalitzat implica conèixer informació sobre la situació domèstica i/o familiar del o de la jove, conèixer els seus interessos, talents, relacions significatives, mascotes, preferències en quant als estils d'aprenentatge (per exemple, treball individual, en grup), etc., que pot ser important que el

Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau (*Estratègia pensada en el context anglès*)

professorat ho sàpiga. Aquest perfil personalitzat ha de complir les directrius de protecció de dades.

3. **Suport amb les relacions** (*veure estratègia 14*). És particularment important implicar-se aviat en una transició a l'escola. Això pot implicar donar suport en un guiatge pràctic, social i emocional sobre com acabar i mantenir relacions i com iniciar-ne de noves.
4. **Generar un directori actiu d'antics alumnes, on cada nou estudiant tingui una entrada**. Això és important perquè els estudiants sortints i entrants puguin sentir que tenen un llegat a l'escola.
5. **Tenir contacte amb l'antiga escola i la nova**. Això és important perquè un jove (i la seva família) puguin ser introduïts al nou context educatiu abans de la transició. És important disposar d'informació del nou context educatiu.
6. **Organitzar una benvinguda per Skype entre companys/es de l'antiga i de la nova escola per posar-se al dia sobre la nova escola**. Això és important perquè el o la jove se senti acollit abans de la transició, però també és important per generar un sentiment de valoració amb amistats anteriors després d'aquesta.
7. **Grups de discussió / grup de suport, en petits grups i de tot el grup classe, sobre els impactes de les transicions educatives**. Això és especialment important en els casos en què hi hagi un número significatiu d'estudiants que hagin transitat cap a nous contextos educatius. Els impactes de transició poden variar segons el grup d'estudiants i és important tenir en compte els impactes socials i acadèmics per a aquells/es que es queden enrere.
8. **Suport i formació en la comunicació**. Això és especialment important per als i per a les estudiants amb problemes econòmics. La formació implica garantir que un estudiant estigui familiaritzat amb les plataformes de correu electrònic, tingui una adreça de correu electrònic, o sàpiga emmagatzemar les adreces de correu electrònic de les seves amistats. Ara bé, l'estudiant té accés a un ordinador / portàtil o als recursos necessaris com, per exemple, fer un Skype (micròfon, càmera)? L'estudiant disposa d'algun dispositiu de comunicació com podria ser un mòbil?

Aquestes activitats requereixen acció i compromís per part del professorat tutor de transició assignat, dels i de les joves, professorat i equip de direcció per guiar, ajudar i donar suport als i a les estudiants durant tot el procés previ a la transició i posterior a aquesta. **Per tant, la persona tutora designada que dona suport als i a les estudiants ha de tenir la capacitat de coordinar accions de transició.**

RECURSOS (*Què es necessita?*):

- Persona designada (tutor/a, orientador/a)
- Espai privat per a reunions
- Professional especialista en aspectes socials i emocionals (psicòleg educatiu, orientador/a escolar)
- Agents externs (per exemple, treballador/a social, professional de la salut, assistent/a social)
- Materials / Eines:
 - Full de registre acadèmic
 - Registre d'informació personalitzada
 - Accés a Internet i plataformes de comunicació (Skype, compte de correu electrònic, etc.)
 - Directori d'alumnes i fòrum o blog en línia (protegits amb contrasenya)
 - Càmera i facilitat per fer, enviar i imprimir fotos
 - Accés a telèfon mòbil

ALTRES CONSIDERACIONS

Factors de protecció relacionats:

Suport en transicions educatives a mig termini i finalització d'etapa clau (*Estratègia pensada en el context anglès*)

- Suport individualitzat quan calgui
- Canvis ben gestionats
- Construir confiança
- Orientació dels i de les estudiants quan sigui necessari
- Professorat per donar suport als estudiants
- Bona acollida
- Construir una identitat positiva vers l'aprenentatge
- Suport no docent
- Millora de les expectatives i aspiracions
- Construcció de xarxes de suport
- Estratègies per establir una xarxa d'amistats positives
- Integrar el/la jove en la comunitat educativa
- Que l'estudiant es senti recolzat

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

- Brown, C., James, C., & Lauder, H. (2011) *Managing Mobility to Maximise Learning*. Nottingham: National College for Leaderships of Schools and Children's Services. Available on https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/339990/managing-pupil-mobility-to-maximise-learning-summary.pdf
- Demie, F., Dobson, J., Lewis, K., McAndrew, E., Power, C. Strand, S. Taplin, A., & Thompson, A. (2004). *Pupil Mobility in Lambeth Schools: implications for raising achievement and school management*, Lambeth LEA.
- Department for Education and Employment (2000) *Pupil Mobility in schools*. Available on: http://www2.geog.ucl.ac.uk/mru/docs/pupil_mobility.pdf
- Department for Education and Skills (2003a) *Managing Pupil Mobility*. Available on: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/0780-2003.pdf>
- Department of Education and Skills (2003) *Managing pupil mobility: a handbook for induction mentors*. London: DfES.
- Pollack, D. & Van Reken, R. (2009) *Third Culture Kids: Growing Up Among Worlds* Boston MA/ London: Nicolas Brealey Publishing.
- Royal Society of Arts (2013) *Between the cracks: Exploring in-year admissions in schools in England*. Available on: http://www.thersa.org/data/assets/pdf_file/0007/1527316/RSA_Education_Between_the_cracks_report.pdf

Estratègia 12 | Promoure entorns d'aprenentatge inclusius de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu

Promoure entorns d'aprenentatge inclusiu de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu *(Estratègia pensada en el context anglès)*

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

Reptes personals

- Manca de motivació, aspiracions i expectatives, expectatives poc realistes, preocupació pel futur
- Desvinculació
- Baixa autoestima o confiança en ells mateixos
- Autopercepció acadèmica negativa

Relacions socials

- Aïllament
- Sentir-se diferent

Factors institucionals

- Rigidesa institucional, rigidesa de les normes escolars, escoles no inclusives
- Entorn escolar o educatiu (edifici massa càlid o massa fred, mida de la classe, grup massa nombrós, sentiment d'inseguritat a l'escola, etc.)
- Dificultats en la gestió del comportament dels alumnes
- L'exclusió escolar, impacte dels estudiants més complicats
- Segregació escolar: treballant als passadissos
- Falta de confiança i suport de la institució

Factors estructurals

- Manca d'alternatives a la zona
- Estar fora o desconnectat del sistema

NIVELL

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)
- Nivell institucional (accions institucionals)

OBJECTIU

Fomentar l'aprenentatge inclusiu per a joves en risc d'abandonament. Això inclou tots el contextos educatius (obligatoris, com no obligatoris)-

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Els joves en risc d'abandonament tenen el perill de desvincular-se de l'educació. Sovint tenen dificultat per relacionar-se en els entorns d'aprenentatge i, per tant, poden experimentar aïllament o sentiment de que no s'està responent a les seves necessitats d'aprenentatge. Aquesta estratègia s'orienta específicament a aquells/es joves per als l'educació (a temps complert) és difícil o no apropiada.

Promoure entorns d'aprenentatge inclusiu de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu (*Estratègia pensada en el context anglès*)

Aquesta estratègia resulta efectiva quan es liderada i coordinada per una persona amb coneixement i capacitat per revisar i abordar la inclusivitat dels entorns d'aprenentatge i per coordinar la planificació d'aprenentatges alternatius. Es tracta de fer els ajustos necessaris (quan sigui possible) per afrontar la rigidesa institucional per tal que l'entorn d'aprenentatge sigui experimentat com a inclusiu, i que atengui a totes les necessitats que l'alumnat presenta. En definitiva, aquesta estratègia requerirà d'una pràctica docent inclusiva i d'una cultura inclusiva de centre.

BENEFICIARIS

Joves Professorat Famílies Comunitat
 Altres beneficiaris:.....

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

Tutor/a Professorat Famílies Joves
 Altres professionals (interns o externs a la institució): Equip directiu, orientador/a, professional de la psicologia

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'etapa clau

COST

Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot assolir?):

A continuació es distingeixen les accions que es poden desenvolupar en el marc d'aquesta estratègia en entorns educatius formals d'aprenentatge (escola - institut) i no formals. Les accions que s'adapten als dos tipus de contextos educatius es ressalten en negreta.

1. Accions que poden afavorir la promoció d'un aprenentatge inclusiu en entorns d'aprenentatge formal. Es proposen accions per generar una cultura d'aprenentatge inclusiu. Aquesta és una llista exhaustiva que inclou:

A l'aula:

2. *Atendre a com s'asseuen a classe.* Assegurar-se que els/les joves s'asseuen amb companys/es que puguin ser "socis" d'aprenentatge efectius.
3. *Garantir un entorn d'aula còmode per als i per a les joves i propici per a l'aprenentatge.* La temperatura, massa calor o massa fred? Les cadires són còmodes? Tots els estudiants poden participar en activitats d'aprenentatge?
4. *Garantir que els joves tinguin els recursos necessaris per accedir al currículum*
5. *Revisió i negociació periòdica d'horaris reduïts.* Dirigir-se als i a les estudiants, però també incloure al professorat i les famílies.
6. Assegurar-se que els mecanismes de "pauses " o "temps de sortida" es negocien prèviament amb els professors.
7. *Creació d'un "espai segur" a l'escola.* L'ideal seria que es tractés d'una sala tancada amb recursos terapèutics per alleujar l'ansietat (seients còmodes, decoració "relaxada", la possibilitat d'accés, en aquest espai, a una persona integrant de l'equip d'orientació).
8. *Garantir que, en cap cas, els joves siguin expulsats de classe.*

Promoure entorns d'aprenentatge inclusiu de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu (*Estratègia pensada en el context anglès*)

Pràctica inclusiva

9. *Un currículum creatiu, variat i estimulant*, on els èxits a les àrees extracurriculars són tractats amb la mateixa importància educativa que els de les àrees curriculars.
10. *Oportunitats d'aprenentatge*. Activitats que els joves poden aprendre mitjançant les seves accions autodirigides mitjançant la gestió de recursos individualment, en parella o en grups.
11. *Experiències pedagògiques en diferents àmbits d'aprenentatge*, fora dels contextos escolars (activitats a l'aire lliure, en la comunitat, etc.).
12. *Oportunitats de treball en parella i en grup*. Per exemple, seminaris, debats i activitats de discussió;
13. *Àmplies oportunitats de fer i formular preguntes*. El coneixement té més sentit quan els estudiants volen aprendre. Això inclou un equilibri entre cercar respostes d'altres estudiants i, si és possible i oportú, cercar respostes de manera independent.
14. *Projectes impulsats per estudiants que plantegen problemes*, especialment mitjançant activitats educatives vinculades amb temes d'actualitat local, nacional i mundial.
15. *Ensenyament transversal*. Sovint es facilita mitjançant l'aprenentatge basat en projectes.
16. *Entorns d'aprenentatge audiovisual*. El entorns d'aprenentatge que estimulen els sentits, poden comportar una resposta emocional que faciliti el compromís, l'emoció, l'alegria, la inspiració, la tranquil·litat, la connexió. Aquí és important reconèixer que alguns estudiants poden experimentar una sobrecàrrega sensorial.
17. *Celebrar i mostrar els èxits dels estudiants*. Per exemple, en exposicions temporals i en exhibició més permanent dins de l'escola i/o els entorn d'aprenentatge.
18. *Ponents convidats de la de la comunitat o dels exalumnes*. Exemples de testimonis per superar reptes i aspirar a objectius educatius (i laborals) a llarg termini.

Construir una identitat positiva com a estudiant

19. *Col·laboració individual amb el jove per tal que es vegi com un/a estudiant valorat*. Això pot implicar comprendre les seves històries educatives i biogràfiques amb l'objectiu de conèixer, enregistrar i remetre els seus talents, interessos i èxits. Aquest plantejament implica un enfocament d'escolta reflexiva que permet al jove confiar en el seu professorat i en l'educació.
20. *Treball individual amb el i la jove per comprendre les seves barreres individuals en l'aprenentatge*.
21. *Elaborar plans d'aprenentatge o de carrera individual*. Un full de ruta per assolir objectius educatius i de carrera (veure estratègia 1)
22. *Formació en habilitats comunicatives*. Proporcionar orientacions al jove o a la jove sobre com es poden presentar al professorat, als companys i les companyes, etc. en el seu nou entorn educatiu, com escoltar i fer preguntes, etc.

Crear una cultura estudiantil inclusiva

23. *Educar en el que signifca ser una "comunitat inclusiva"*. Tot i no fer distincions individuals, l'atenció es centra en la diversitat d'aprenentatges i habilitats, i el valor afegit per diverses seccions de la societat.
24. *Educació de les relacions*. Dinamitzar activitats de discussió en grup i en parelles amb l'objectiu de generar una sensació d'empatia, respecte i tolerància entre els i les estudiants.
25. *Plataforma de veu dels estudiants*. Un òrgan de representació (o consell) encarregat de portar els problemes dels estudiants a l'equip directiu de l'escola. És important que els representants dels estudiants reflecteixin la seva diversitat (no només els més "dedicats" als estudis).

2. *Foment d'acords d'aprenentatge alternatiu inclusiu*. La inclusió en aquest context inclou accions específiques com ara;

1. **Coneixement de l'oferta local**. Tota l'oferta disponible per a joves en plans d'Educació, Salut i Atenció en l'àmbit local.
2. **Recopilació d'un registre actualitzat del currículum i del progrés acadèmic dels joves**.

Promoure entorns d'aprenentatge inclusiu de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu (*Estratègia pensada en el context anglès*)

3. Formació en mobilitat (familiaritzar el jove en les rutes d'autobús o els plans de mobilitat per arribar a la post-transició / experiència laboral per a la formació docent / laboral).
4. *Benvinguda*. Quan el tutor, en el primer dia, acompanya al o a la jove en el seu nou entorn i l'introdueix en aquest nou entorn.
5. **Un registre educatiu**, que documenti l'itinerari educatiu del jove per tal d'assolir els seus objectius i progressar educativament, personalment i socialment.
6. **Un registre personalitzat d'èxits i requisits d'aprenentatge**. Aquest document serveix com a registre on s'exposen les necessitats d'aprenentatge addicionals. Tanmateix, és important que no es tracti només del que el jove trobi desafiant, sinó que també reculli els seus assoliments i habilitats (que inclouen habilitats personals, socials, emocionals, "soft skills"). El registre podria incloure exemples de feina ben feta.
7. *Visites d'aprenentatge alternatiu*, que s'organitzen individualment o en grup segons les necessitats i preferències del/de la jove.
8. *Contracte de participació*. Reunir-se amb el/la jove abans de que comenci en el nou centre educatiu. Es tracta de treballar individualment amb el o la jove per identificar les seves aspiracions, objectius, motivacions i finalitats. També ha d'incloure un apartat completat per l'educador/a.

Aquestes activitats requereixen de l'acció i el compromís per part del/de la coordinador/a d'aprenentatge inclusiu designat, joves, companys/es, professorat, equips directius, personal de suport i administradors/es per garantir que l'aprenentatge inclusiu sigui el centre de la cultura i l'ethos de l'escola.

RECURSOS (*Què es necessita?*):

- Persona designada / responsable de l'estratègia (idealment, hauria de ser algú amb un rol de lideratge que tingui l'autoritat de guiar les polítiques i emprar accions inclusives en la construcció d'una cultura inclusiva a tot el centre educatiu)
- Espai privat per a reunions individuals
- Professorat tutor
- Agents externes (per exemple, treballador/a social, professionals de la salut, assistents/es socials)
- Materials / Eines:
 - Programari i maquinari per desenvolupar documents clau
 - Programari de seguiment del rendiment acadèmic
 - Internet i plataforma de comunicació per a joves (per exemple, Skype, compte de correu electrònic)
 - Programes de formació en educació inclusiva
 - Adaptacions per aconseguir que l'entorn d'aprenentatge sigui còmode

ALTRES CONSIDERACIONS

Els i les joves amb risc d'abandonament, que tenen dificultats per participar en entorns d'aprenentatge, poden mostrar la seva frustració de maneres que poden tenir un impacte perjudicial sobre la resta de la comunitat educativa. Per tant, és important conèixer que les accions realitzades per ajudar els i les joves no tenen un impacte negatiu sobre la resta d'estudiants. És a dir, s'han de comunicar "planificacions especials" per a la creació d'una comunitat inclusiva. És probable que les accions realitzades de forma aïllada no siguin efectives.

Factors de protecció relacionats:

- Suport individualitzat quan calgui
- Entorns d'aprenentatge flexibles, temps fora de classe quan calgui, horaris reduïts, elecció sobre els deures, pausa entre classes.
- Sistema de gestió del comportament positiu.

Promoure entorns d'aprenentatge inclusiu de qualitat i planificació d'aprenentatge alternatiu (*Estratègia pensada en el context anglès*)

- Treballar els vincles de confiança
- Treballar la confiança en un/a mateix i l'autoestima (autoconcepte, autopercepció i autoestima)
- Cultura escolar inclusiva. Un ethos solidari, l'escola com a espai segur
- Treballar la pròpia identitat
- Autonomia i independència dels i de les joves.
- Millorar l'entorn d'aprenentatge
- Benvinguda càlida
- Suport pastoral no docent
- Elevar aspiracions
- Integrar el/la jove en la comunitat
- Percepcions dels estudiants que tenen suport
- Mecanismes de suport

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

Fischer Family Trust Aspire Pupil Tracking tool. The Aspire tracking tool comprises two trackers integrated into one system. The assessment tracker is designed to Convert and compare DfE tests, standardised tests, teacher assessments, targets and FFT estimates in one single tracking system and the Curriculum Tracker aims to Record and track pupil objectives using our ready-made curriculum templates or your own customised curriculum plans. Full information is available on its website: <https://fft.org.uk>

Local Offer Wiltshire. Services for young people up to age 25 with special educational needs and/or disabilities. Full information is available on its website: <http://www.wiltshire.gov.uk/local-offer>

Roots of Empathy is an international organization that offers empathy-based programs for children, with research to prove impact. It is a leader in the empathy movement. Full information is available on its website: <https://uk.rootsofempathy.org/>

The Boxall Profile Online is: "an assessment tool for social emotional and behavioural difficulties for children and young people. It is a resource for the assessment of children and young people's social, emotional and behavioural development. The two-part checklist, which is completed by staff who know the child and young person best, is quick — and, very importantly, identifies the levels of skills the children and young people possess to access learning". Full information is available on its website: <https://www.nurtureuk.org/introducing-nurture/boxall-profile>

The PiXL club (Partners in Excellence) is a partnership of over 1,400 secondary schools, 450 sixth forms, 900 primary schools and 50 providers of alternative education. Through our support for schools together we share best practice to raise standards and to give students a better future and brighter hope. PiXL is now the largest network of schools in England and Wales. Full information is available on its website: <https://www.pixl.org.uk/> In particular these programmes were recommended: PiXL secondary (<https://www.pixl.org.uk/page/?title=PiXL+Main&pid=9>) and PiXL Character (<https://www.pixl.org.uk/edge>).

Estratègia 13 | Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals

Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals (Estratègia pensada en el context anglès)

TIPOLOGIA D'ESTRATÈGIA

- Prevenció Intervenció Compensació

ADRESSADA ALS FACTORS DE RISC

Reptes personals

- Manca de motivació, aspiracions i expectatives; expectatives poc realistes, preocupació pel futur
- Desvinculació
- Baixa autoestima o confiança en ells mateixos
- Auto percepció acadèmica negativa o identitat com a estudiant
- Problemes de gestió de l'emoció; insensibilitat

Relacions socials

- Relacions difícils a l'escola; relacions difícils amb els professors
- Dificultat per gestionar amistats; cultura de l'amistat, pobres habilitats de gestió de l'amistat, expectatives d'amistat, no confiar en els amics, perdre amics o tenir problemes per mantenir amics, no tenir amics al voltant.
- Sentiment que no els preocupa als professors (ni al personal de l'escola)
- Aïllament
- Relacions difícils en el treball.
- Reptes del grup: expectatives de futur baixes amb un grup d'iguals, preocupació social i d'igualtat, pressió i sensació dels companys, pressió entre iguals per prendre drogues, alcohol, fumar,

Factors institucionals

- Manca d'orientació personal, laboral, acadèmica, social
- Falta de confiança i suport de la institució

NIVELL

- Nivell individual (accions psicopedagògiques)**
 Nivell institucional (accions institucionals)

OBJECTIU

Donar suport als i a les joves en risc d'abandonament per construir i mantenir relacions positives i saludables amb els companys i les companyes. Les relacions "entre iguals" es refereixen a diverses formes de relació social que inclouen amistats, aprenentatges, relacions afectives i de treball.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTRATÈGIA

Una de les barreres clau que fa que els i les joves abandonin l'educació són els reptes socials als quals s'enfronten a l'hora de construir i gestionar relacions saludables amb els seus iguals. Les investigacions psicològiques han demostrat que les primeres experiències d'amistat tenen un impacte significatiu en les relacions futures, particularment en la manera com els i les joves aprenen a confiar en els altres. Per tant, ajudar els i les joves a "construir relacions de parella saludables" i a "fer amistats" és una prioritat a l'hora de

Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals (*Estratègia pensada en el context anglès*)

donar suport al desenvolupament social i emocional dels i de les joves. Aquesta estratègia aposta per construir i gestionar relacions entre iguals saludables.

BENEFICIARIS

- Joves Professorat Famílies Comunitat
 Altres beneficiaris:.....

QUI ESTÀ AL CÀRREC DE L'ESTRATÈGIA

- Tutor/a Professorat Personal de suport Equip directiu
 Expert extern (per exemple, orientador/a, professional de la psicologia)

CRONOLOGIA D'IMPLEMENTACIÓ (*Quan serà implementada l'estratègia*)

- Al principi Durant l'any acadèmic Al final de l'any acadèmic
 Transició entre l'etapa clau

COST

- Baix Mig Alt

DESENVOLUPAMENT DE L'ESTRATÈGIA (Com es pot aconseguir l'estratègia?):

Aquesta estratègia implica una varietat d'accions i recursos. El que s'especifica a continuació no és, en cap cas, una llista exhaustiva, però pot incloure:

Activitats socials i emocionals

1. *Educació social i emocional centrada en la dinàmica recíproca de l'amistat.* Inclou programes d'aprenentatge social i emocional que treballin maneres de co-gestionar les relacions.
2. *Identificació de quines són les relacions "sanes" i "no saludables".* És imprescindible que els i les joves siguin capaços d'identificar quines són les característiques de les relacions sanes i no saludables abans de canviar o acabar les seves relacions actuals i tenir-ne de noves (per exemple, <https://youngandfree.org.uk/relationships/healthy-and-unhealthy-relationships/>; <https://janebluestein.com/2013/healthy-vs-unhealthy-friendships/>; <https://www.thelist.com/40945/know-youre-unhealthy-friendship-get/>).
3. *Orientació per a l'ús responsable de les xarxes socials i la tecnologia mòbil.* Inclou la sensibilització de les amenaces i riscos (per exemple, l'enviament d'imatges sexuals), així com el desenvolupament d'una consciència respectuosa i responsable en l'ús d'aquestes plataformes (per exemple, <https://youtu.be/z1n9Jly3CQ8>; <https://youtu.be/o8auwnJtqE>).
4. *Estratègies per acabar i iniciar relacions.* Els joves no podran començar a construir relacions saludables mentre estiguin immersos en relacions no saludables. Aquesta acció comporta estratègies mentals, emocionals i pragmàtiques per acabar amb les relacions negatives, així com per establir-ne de noves.
5. *Programes d'educació que emfatitzin la importància dels valors col·lectius, el respecte, l'empatia i la tolerància* (veure el programa *Roots of Empathy* a la secció de recursos d'aquesta estratègia).
6. *Organitzar grups de treball a classe informat i reflexius.* Per exemple, fer que els i les joves reflexionin regularment sobre com treballen en el seu grup a través de rúbriques de coavaluació que han d'enviar al professorat per a que ho revisi regularment.
7. *Ensenyament de límits socials i empatia.* Per obtenir informació sobre quines són els límits socials i l'empatia i com es poden donar suport, consultar <https://childmind.org/article/teaching-kids-boundaries-empathy/>

Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals (*Estratègia pensada en el context anglès*)

Suport individual, en parella i en grup

1. *Un enfocament terapèutic sistemàtic per gestionar les amistats.* Consisteix en considerar les dinàmiques relacionals de parella o grup d'amistat per treballar com les creences, les accions, la comunicació i les expectatives de cada membre configuren i informen els processos d'amistat, particularment sobre l'exclusió i la inclusió (veure un exemple de com es pot aplicar la pràctica terapèutica sistemàtica al context educatiu a <https://www.ift.org.uk/training-courses/further-training-opportunities/systemic-ideas-and-models-for-education-settings/>).
2. *Mentorització entre iguals.* Veure el programa de tutoria entre iguals de Kidscape Thrive a Wiltshire (<https://www.wiltshirehealthyschools.org/partnership-projects/kidscape/>)
3. *Formació en habilitats comunicatives.* Proporcionar orientacions al jove o a la jove sobre com es poden presentar al professorat, als companys i les companyes, etc. en el seu nou entorn educatiu, com escoltar i fer preguntes, etc. (consultar el *Centre de comunicació no violenta* a la secció de recursos d'aquesta estratègia)
4. *Sessions de gestió i resolució de conflictes.* La mediació pot tenir un factor clau en el reconeixement del conflicte, el desacord i el compromís com a aspectes clau en la gestió de les relacions. Aquestes habilitats també poden tenir aplicació directa per altres tipus de relació entre iguals.
5. *'Espai segur' per a abordar problemes socials.* Una estona en l'horari habitual de la rutina diària/setmanal per tal de plantejar, discutir i debatre sobre problemes relacionals.
6. *Modelar relacions adequades,* on els adults que treballen amb els i les joves demostrin quins són els components de les relacions recíproques positives i respectuoses.
7. *Identificació de "companys/es iguals".* Els companys i les companyies iguals són representants dels i de les joves que ofereixen amistat i suport a tots aquells que tenen problemes per fer amics.

Suport d'agents externs o organitzacions de suport

8. *Treballar amb organitzacions que proporcionen suport educatiu en temes de relacions saludables i no saludables* (vegeu *Splitz Support Services* a la secció de recursos d'aquesta estratègia, que inclou recursos individuals, però també un element educatiu sobre abús i consentiment domèstic).
9. *Infermeria escolar i els serveis de salut sexual relacionats* (per exemple, <http://www.wiltshire.gov.uk/public-health-sexual-health> i BaNES see 'clinic in a box' and C-Card: <https://www.safebanes.com/help/emergency-contraception>)
10. *Terrence Higgins Trust Young and Free,* per obtenir consells i recursos per a relacions saludables i no saludables i estratègies per a la promoció de la salut sexual (<https://youngandfree.org.uk/relationships/>)

En conclusió, és important reconèixer que les estratègies per ajudar els i les joves a construir i gestionar relacions saludables entre iguals s'han d'incorporar dins d'una cultura de pau i empatia. Les estratègies tractades de forma aïllada, com a currículum complementari, tindran menys possibilitats de ser efectives que si s'incorporen a la cultura de tota l'escola. Aquestes activitats requereixen l'acció i el compromís de tota la comunitat educativa, així com de professionals de suport i externs designats per assegurar que les relacions saludables positives es situïn al centre de la cultura escolar i ethos del centre educatiu.

RECURSOS (*Què es necessita?*):

- Persona responsable de l'estratègia (per exemple, un líder pastoral)
- Espai privat per a reunions
- 'Espai segur / o sala de benestar' (Àrea dedicada a suport pastoral)
- Àrea social, per a que els joves passin el temps en un entorn relaxat i confortable (personalitzat)
- Professorat tutor
- Agents externes (per exemple, professional de psicologia educativa, professional de la salut, infermer/a escolar)

Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals (*Estratègia pensada en el context anglès*)

Materials / Eines:

- Programes de formació en educació inclusiva
- Recursos per al treball en grup, per exemple, taules rodones

ALTRES CONSIDERACIONS

Les escoles han de ser conscients de la dificultat d'assolir una cultura de relacions respectuoses i saludables dins d'un context d'educació neoliberal del que anomenem High Stakes Testing (HST). La HST es refereix a la prioritat que tenen les proves i exàmens nacionals i la pressió sobre les escoles, professorat i alumnat per assolir-les. Aquesta ètica, basada en la comparació i la competència entre alumnat i escoles, contrasta amb un enfocament de suport a les relacions entre iguals que es basa en la cura, la compassió i l'empatia. És probable que les accions realitzades de forma aïllada i no dirigides no siguin efectives.

Factors de protecció relacionats identificats amb el projecte Orienta4YEL:

- Suport individualitzat quan calgui
- Entorns d'aprenentatge flexibles, temps fora de classe quan calgui, horaris reduïts, elecció sobre els deures, pausa entre classes.
- Sistema de gestió del comportament positiu.
- Treballar els vincles de confiança
- Treballar la confiança en un/a mateix i l'autoestima (autoconcepte, autopercepció i autoestima)
- Cultura escolar inclusiva. Un ethos solidari, l'escola com a espai segur
- Treballar la pròpia identitat
- Autonomia i independència dels i de les joves.
- Millorar l'entorn d'aprenentatge
- Benvinguda càlida
- Suport pastoral no docent
- Elevar aspiracions
- Integrar el/la jove en la comunitat
- Percepcions dels estudiants que tenen suport
- Mecanismes de suport
- Educar en les relacions. Ensenyar límits socials, construir habilitats de treball en equip, ensenyar empatia, modelar relacions adequades.
- Construcció de xarxes de suport
- Mentorització entre iguals

REFERÈNCIES (*recursos relacionats*)

FRIENDS for Life Youth (Youth for teenagers) and *Special FRIENDS* (for children and young people on the autistic spectrum, aged 9-13 years). <https://www.mentalhealth.org.uk/learning-disabilities/our-work/employment-education/friends-for-life>

Hadley, A., Ingham, R., & Chandra-Mouli, V. (2016). *Implementing the United Kingdom's ten-year teenage pregnancy strategy for England (1999-2010): How was this done and what did it achieve?* *Reproductive Health*, 13, 139. Available on <https://reproductive-health-journal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12978-016-0255-4>

Suport en la construcció i gestió de relacions saludables entre iguals (*Estratègia pensada en el context anglès*)

- Hill, A. (2016). *How the UK halved its teenage pregnancy rate*, the Guardian newspaper. Available on <https://www.theguardian.com/society/2016/jul/18/how-uk-halved-teenage-pregnancy-rate-public-health-strategy>
- Horvarth, M.A.H., Alys, L., Massey, K., Pina, A., Scally, M., & Adler, J.R. (2013). *'Basically... porn is everywhere': a rapid evidence assessment on the effect that access and exposure to pornography has on children and young people*. London: Office of the Children's Commissioner (OCC). Available on http://www.childrenscommissioner.gov.uk/content/publications/content_680
- NSPCC (2013). *Sex Education Survey 2013 Evaluation*.
- NSPCC (2015). *"Always there when I need you": ChildLine review: what's affected children in April 2014 - March 2015*. London: NSPCC. Available on <https://learning.nspcc.org.uk/research-resources/childline-annual-review>
- Parker, I. (2014). *Young people, sex and relationships: the new norms June 2014 Institute for Public Policy Research (IPPR) Survey*. Available on http://www.ippr.org/files/publications/pdf/young-people-sex-relationships_Aug2014.pdf?noredirect=1
- Public Health England (2016). *Health promotion for sexual and reproductive health and HIV*. Available on <https://www.gov.uk/government/publications/sexual-and-reproductive-health-and-hiv-strategic-action-plan>
- Public Health England. *Health Profiles -Children and Young People's Health, Under 18 conceptions*. Available on <http://fingertips.phe.org.uk/profile/health-profiles/data#page/4/gid/8000073/pat/6/par/E12000009/ati/101/are/E06000022/iid/20401/age/173/sex/2>
- Roots of Empathy. <https://uk.rootsofempathy.org/>
- Splitz Support Services. <https://www.splitz.org/>
- Systemic ideas and models for education settings, *The Institute of Family Therapy*. Available on <https://www.ift.org.uk/training-courses/further-training-opportunities/systemic-ideas-and-models-for-education-settings/>
- The Boxall Profile Online*. <https://www.nurtureuk.org/introducing-nurture/boxall-profile>
- The Centre for Non-violent communication*. <https://www.cnvc.org/>

<https://www.orienta4yel.eu/>